

Iskra

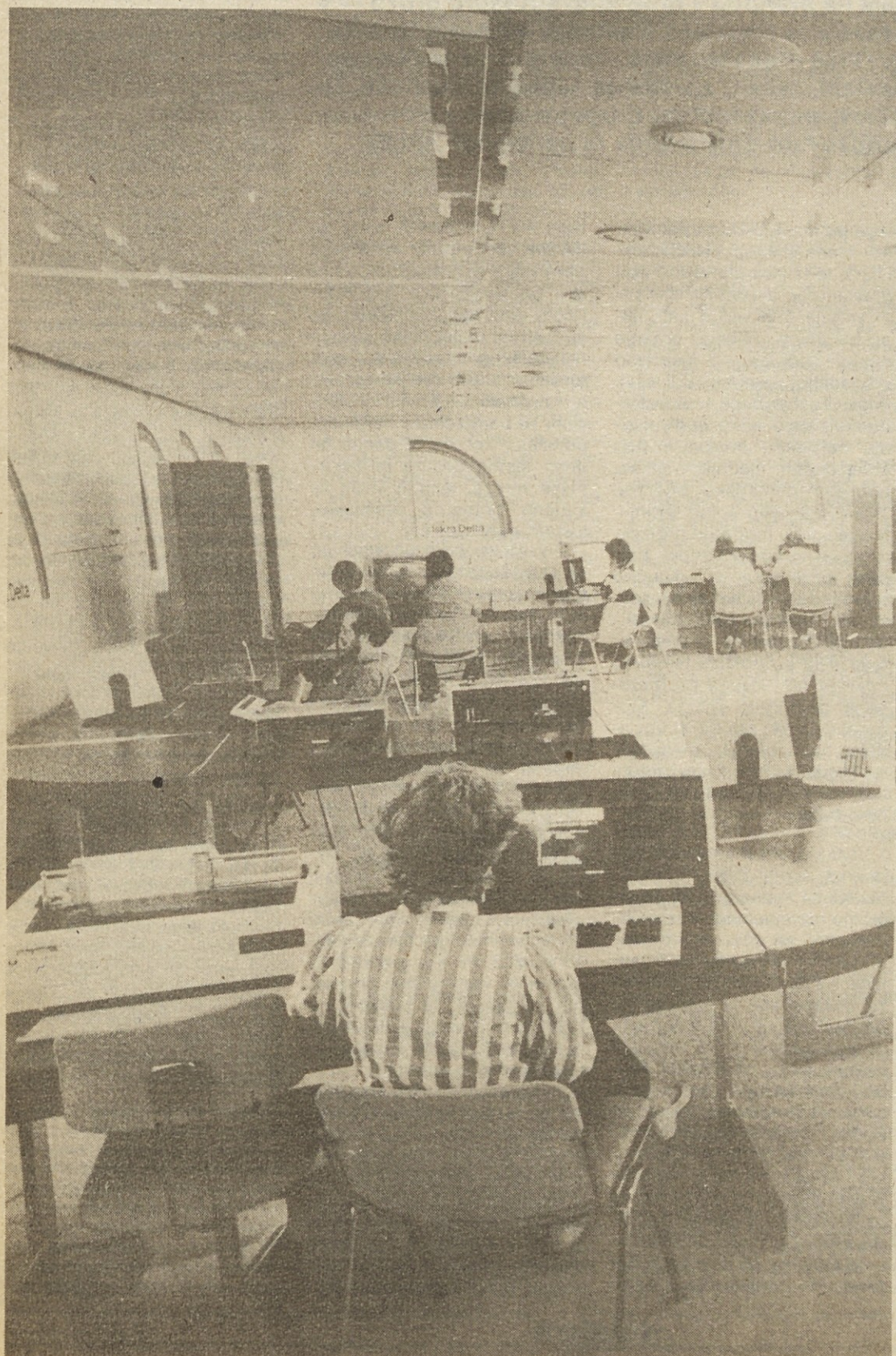
Osnova hitrejšemu napredku

Informacijska družba prihodnosti postaja s svojimi robotiziranimi proizvodnimi procesi vse bolj mikaven cilj in za industrijsko razvite dežele že dosegljiv v ne tako daljni prihodnosti. Nacionalni projekti in projekti posameznih vodilnih proizvajalcev informacijske tehnologije nam kažejo, da se v ta namen združujejo izredno močne grupacije strokovnjakov in izjemno velika denarna sredstva, ki so tako strahovito pogнали razvoj informacijske tehnologije, da se manj razvite dežele v negotovosti obračajo in iščejo svoje možnosti na tej poti. Kaj ponuditi razvitim deželam za protivednost ob nakupu te sodobne tehnologije od njih. Večina manj razvitih se otepa s tem vprašanjem kakor ve in zna in če pogledamo listo svetovnih dolžnic vidimo, da na to vprašanje ne najdejo učinkovitega odgovora. Vsaj doslej ga niso. In če ga doslej niso našle kako ga bodo tedaj, ko bo informacijska tehnologija prisotna na vsakem koraku, cena za najnujnejši sprotan nakup te tehnologije pa se bo še vrtoglavo dvignila.

ISKRA DELTA je na svoji LETNI ŠOLI dala jasen odgovor: ugotoviti in osvojiti ključne informacijske tehnologije na tem področju. Na tej LETNI ŠOLI je tudi pokazala svoje rezultate dosedanjega dela in nakazala smer prodora informacijske tehnologije v področje industrije ob upoštevanju svetovnih trendov in danih gospodarskih možnosti v Jugoslaviji.

Pomembna je še ugotovitev, da postaja računalništvo in informatika infrastruktura gospodarstva ter, da ISKRA DELTA s svojimi zadnjimi rezultati, ki jih je na tej LETNI ŠOLI in v okviru razstave pokazala, že nudi domači industriji tehnološko osnovo za gradnjo avtomatiziranih tovarn in novih kompleksnejših proizvodov z vgrajeno računalniško tehnologijo. To pa tuči odpira možnosti prestrukturiranja našega gospodarstva in njegovega učinkovitejšega prodora na svetovna tržišča.

Boris Cerin

Ob rob razpravam

Leto 1985 je zaradi sprejemanja planskih dokumentov USODNO in ODLOČILNO za življenje in razvoj Slovenije za mnogo let vnaprej. Hitrost svetovnega tehnokonomskega razvoja je tolikšna, da ni realno računati s kakršnokoli možnostjo dohajanja tega tempa, če bodo zamujene ključne odločitve v SEDANJOSTI, To obdobje odločitev je še posebej usodno zato, ker se ves svet nahaja na prehodu v drugačno strukturo družb — v postindustrijsko, ali informacijsko strukturo. Nastanek teh novih struktur, ki je svetovni pojav in ni prav nič — ali zelo malo — odvisen od družbenopolitične ureditve v posamezni deželi, spreminja temeljne lastnosti ne samo proizvodnih dejavnikov, ampak tudi vse druge parametre človekove dejavnosti in njegovih odnosov do družbenega in naravnega okolja.

Temeljne družbenopolitične opredelitve naše socialistične samoupravne družbe poudarjajo, da sta Jugoslavija in Slovenija še posebej skupnosti, ki sta odprti v svet in njegov integralni del, zlasti kar zadeva miroljubne in enakopravne odnose ne glede na družbeno ureditev. Še posebej velja to za ekonomske odnose, saj ne moremo in ne želimo ostati avtarkični in odrezani od svetovnih tokov dobrin in informacij. Izvozna usmeritev je torej za nas dolgoročno nujnost ne le razvoja, ampak tudi preživetja, saj nas ogromna mednarodna zadolženost k temu neizprosno obvezuje. Zato je treba vsakršno drugačno izhodišče, ki bi bilo zasnovano na zaprtosti, ali enostranski navezanosti le na en politično gospodarski sklop dežel, izvzeti iz razvojne obravnave.

Če je temu tako, potem logično sledi zaključek, da se tudi Jugoslavija in Slovenija ne bosta ognili strukturnim spremembam, ki jih prinaša nastajanje informacijske družbe. Nadaljnja logika pa terja, da se nanjo in na njene posledice kar najbolj učinkovito PRIPRAVIMO in da temeljite spremembe, ki jih prinaša, čim bolj izkoristimo za trajno izboljšanje našega razvojnega položaja v mednarodni ekonomski in politični areni, ki nikakor ni dober. To pomeni, da moramo parametre, ki jih to prestrukturiranje prinaša, čimprej in čimbolj AVTONOMNO obvladovati.

Ključni parameter v družbeni reprodukciji nastopajočega obdobja je ZNANJE v vsej širini

tega pojma. Lahko ga pojmovno izenačimo z INFORMACIJO; le-ta postaja vedno bolj prevladujoč dejavnik ne le proizvodnje, ki ni več le materialno-blagovne narave (znanje postaja tudi blago z menjalno vrednostjo), ampak tudi vseh tkim. družbenih pa tudi individualnih dejavnosti ljudi. Izginja meja med umskim in fizičnim delom, slednje v smislu uporabe mehanske energije človeških mišic sploh izginja. Nastaja nov, moderen proizvajalec, katerega razredni položaj opredeljujejo izključno odnosi do prisvajanja in upravljanja presežne vrednosti, pridobljene z delom. Uspešnost tega dela pa postaja temeljno odvisna od novega proizvodnega dejavnika, znanja. Moderni delavski razred, ki obvladuje tudi znanje, obvladuje reprodukcijo in si s tem pridobi tudi vplivno moč na proizvodne odnose.

Vsaka družbena reprodukcija ima svojo INFRASTRUKTURO, ki je značilna za posamezno razvojno-godovinsko obdobje, ali za posamezno geografsko področje sveta. Pogojena je z naravnimi viri, stopnjo že doseženega družbenogospodarskega razvoja, v nemajhni meri pa tudi s cilji razvojne politike družbenih struktur. NOVI infrastrukturi nastopajoče postindustrijske družbe sta nesporno MIKROELEKTRONIKA in RAČUNALNIŠTVO, ki sta osnova za informacijsko prestrukturiranje VSEH panog in področij družbene reprodukcije. Za vsako infrastrukturo pa velja, da jo je treba zgraditi in obvladovati v veliki

meri AVTONOMNO, sicer se družba nedopustno izpostavlja nevarnosti prevelike ekonomske (in posledično tudi politične) ranljivosti in obvladljivosti s strani ekonomskega mnogo razvitejših gospodarstev. Torej moramo tudi ti dve infrastrukturi razvijati NA NAŠIH TLEH, sicer se bomo znašli v enakem položaju, kot da bi danes ne imeli lastne cestne in železniške mreže, lastnih virov za ključno primarno predelavo, lastnih elektrarn itd.

V vseh zgornjih ugotovitvah se stališča Iskre v celoti skladajo z opredelitvami v dosedanjih osnutkih in predlogih republiških razvojno-planskih dokumentov, tako za srednjeročno kot dolgoročno obdobje. Vendar pa se kažejo nekatera razhajanja, ko gre za načine uresničevanja teh opredelitev v sedanjih in bodoči družbeni praksi. Ni samo Iskrino stališče tisto, ki meni, naj bi planski dokumenti opredelili tudi NAČINE URESNIČEVANJA razvojnih usmeritev ter zadolžili vse pristojne družbene dejavnike za sprejem UKREPOV, ki bodo uresničenje ciljev ZAGOTAVLJALI. Pri tem gre za zadolžitve na vseh ravneh družbenih subjektov, še posebej na tistih, katerih vloga je ustvarjati ustrezne POGOJE družbeno-ekonomskega sistema.

Ko to zagovarjamo, smo včasih deležni očitkov, da si s takimi stališči v bistvu želimo KOT ISKRA priboriti nek sistemsko privilegiran prednostni položaj v primerjavi z drugimi gospodarskimi področji. S tem naj bi v bistvu zanikali svoja lastna stališča, ko hkrati zagovarjamo načela tržnokonomske selek-

cije in SMO PROTI administrativnemu poseganju v neposredno gospodarjenje. Zato naj si, skladno z načeli samoupravnega tržno-blagovnega gospodarstva, Iskra sama v soglasju z razvojnimi interesi celotnega združenega dela pridobi njegovo podporo za svoje razvojne projekte. Ne v interesu Iskre, ampak v resničnem interesu razvoja CELOTNE družbene reprodukcije Slovenije je treba ta mnenja razjasniti in osvetliti z nekaterimi dejstvi.

DEJSTVO je, da so kljub ustavnim določilom o enakosti pogojev gospodarjenja v vsej državi le-ti zelo različni in, da to velja v veliki meri prav za elektronsko industrijo v Jugoslaviji. Medtem ko npr. Iskra ob samo za tretjino večjem številu zaposlenih izvaža skoraj četrt milijarde dolarjev (od tega 2/3 konvertibile) in uvaža za komaj polovico tega zneska, znaša izvoz Elektronske industrije Niš manj kot polovico Iskrinega (na konvertibilno ca 1/3 Iskrinega), uvoz pa je praktično enak, oz. bistveno večji, če upoštevamo še uvoz opreme. V začetku 80 let, ko so Iskrina vlaganja v osnovna sredstva padla za več let na raven amortizacije, je EI Niš izvajala in izvaja svoje največje projekte (elektromedicina, sestavni deli, računalništvo, digitalne telekomunikacije, optoelektronika). Medtem ko v Iskri s 40% ostanka od deviznega iztržka nikakor ne moremo zagotoviti uvoznega repromateriala, še manj pa nadomestiti hitro zastarevajoče opreme pa EI Niš ni bila prisiljena, vsaj ne za daljše obdobje, na reševanje tega problema na tako drag način, kot je to bila Iskra. To je nedvomno možno na podlagi posredne, ali celo neposredne podpore družbenih struktur v SR Srbiji. Podobne, čeprav manj izrazite odnose lahko zasledimo tudi v nekaterih drugih republikah.

Ne glede na opisana dejstva, ki seveda močno vplivajo na konkurenčno sposobnost na domačem in še bolj na tujem tržišču, se Iskra nikoli ni in se tudi v prihodnje ne namerava potegovati za posebne družbene »privilegije« kot OZD in izven družbenorazvojnih zadolžitve, ki jih prevzema v kontekstu prestrukturiranja celotnega slo-

o razvoju Slovenije

venskega gospodarstva. Še nadalje se bomo zavzemali za polno uveljavitev EKONOMSKO-TRŽNE selekcije med boljšimi in slabšimi ter med tistimi, ki vlagajo v znanje in tistimi, ki svoj dohodek ustvarjajo na podlagi administrativnih zaščit, ki ovirajo zdravo konkurenco. Zato se Iskra tudi ni nikoli potegovala za uveljavljanje tkim. »prepovedi podvajanja« proizvodnih programov, kot so to počele nekatere sorodne organizacije, čeprav so prav le-te z večino svojih programov imitirale Iskro. Prav tako je dejstvo, da Iskra materialno ni nikdar uživala posebnega privilegirane položaja, saj so bile npr. njene investicije celo v »zlati« dobi splošnega investicijskega navdušenja« v družbi sredi 70 let POD VOVPREČJEM vlagan na delavca v vsej industriji in to kljub pomembnemu dejstvu, da oprema na področju elektronike izredno hitro zastareva. Nasprotno ugotavljamo dejstvo, da je Iskrin policentrični razvoj v poznih 60 in 70 letih, ki je ustvaril več kot desetisoč novih delovnih mest po Sloveniji, bil v bistvu investicijsko podhranjen, vsaj glede oskrbe s sodobno, predvsem razvojno opremo in da je bil v veliki meri grajen na skromnih lastnih, ali pa na premalo kvalitetnih sredstvih, ki niso dohajala visokih stopenj sorazmerno ekstenzivne rasti. To dejstvo je obdobje omejitve še bolj zaostri tako, da zdaj ugotavljamo uresničevanje že leta 1980 izražene bojzani, po kateri je zastoj in slabšanje strukture našega izvoza v pretežni meri posledica TEHNOLOŠKEGA ZASTAJANJA ZA KONKURENCO zaradi globokega podinvestiranja v moderno razvojno in proizvodno opremo.

Ne glede na vsa ta dejstva pa želimo predvsem opozoriti na značaj vlaganj v obe prej omenjeni temeljni INFRASTRUKTURI prihodnosti. Nobena infrastruktura v zgodovini človeštva ni bila zgrajena na NEPOSREDNI ekonomski vzpodbudi, ampak na POSREDNI, t. j. na ekonomiji POSLEDIC, ki jih izgradnja (ali pa zanemaritev) te infrastrukture povzroča. Zaradi tega so njeni vidiki pretežno makroekonomski, narodnogospodarski, razvojni in dolgoročnejši, mnogo manj pa neposredno »podjetniški«.

To je njena temeljna lastnost, zaradi katere vsaj v začetni, uveljavitveni fazi ni možno pričakovati NEPOSREDNEGA dohodkovnega interesa gospodarskih subjektov, ki naj bi jo koristili. To dejstvo objektivno upoštevajo prav vse dežele tudi za omenjeni informacijski infrastrukturi — tako tiste, ki imajo izrazito podjetniško-profitno usmer-

jen družbenogospodarski sistem, kot tiste, kjer je državni plan edino merilo uporabe družbenega kapitala. Vse izhajajo iz dejstva, da je njun razvoj tako ključnega pomena za nacionalno družbo, da ga — vsaj na štartu — preprosto ni mogoče izvzeti iz celote družbeno-državnega intervencionizma podobno, kot to velja za temeljne sistemske normativne ukrepe, ki uravnavajo razvoj konkretne družbe. Dovolj je dejstev in podatkov o ukrepih na tem področju, ki so jih sprejele ne le ZDA, Japonska in dežele razvite Evrope, ampak tudi Irska, Španija, Avstrija, Italija, Koreja, Filipini, Malezija, NDR, Madžarska itd., pri nas pa že tudi SR Srbija.

Docela jasno je, da v našem samoupravnem sistemu ni mogoče zagovarjati kakih proračunskih dotacij s strani organov družbenopolitičnih skupnosti, ki bi bile namenjene izgradnji infrastrukture nadaljnega razvoja. Toda to ne pomeni, da družba nima nikakršnih USMERJEVALNIH mehanizmov za narodnogospodarsko OPTIMALNO uporabo družbene akumulacije, še zlasti če je le-ta skromna in terja zato kar največjo izpostavitve takih razvojnih kategorij, ki so TEMELJ tiste razvitosti, do katere se želimo dokopati. Ne da bi s tem opredeljevali upravičenost ali neupravičenost že izvajanega investiranja v »klasične« infrastrukturne objekte, ugotavljamo dejstvo, da so bile te odločitve — kljub mnogim odprtim vprašanjem — vendarle tudi posledica razprav in zaključkov visokih družbenih teles in struktur, kar je povsem logično.

Zato ne želimo postavljati alternative »železarna, ali mikroelektronika«, kot se včasih poenostavljeno prikazuje, ampak le izpostaviti ugotovitev, da se pri odločitvah o temeljnih infrastrukturah razvoja ni mogoče in tudi ne bi bilo prav izogniti opredelitvam in vplivom ustreznih družbenih organov o tem, hkrati seveda z opozorilom o posledicah takih, ali drugačnih odločitev.

To najprej pomeni, da ne bi smeli posameznih investicijskih odločitev, ki terjajo velika družbena sredstva in, ki bodo temeljno vplivala na naš razvoj, sprejemati »vsako zase«, ali »verižno« (dr. Sočan imenuje to »domine«), ampak le v okviru celovite razvojne presoje z vsemi alternativnimi (če so) scenariji vred. Nadalje to pomeni, da ni mogoče graditi samo na stihiji »interesne pripravljenosti« vsega z družbenega dela niti pri že uveljavljenih tradicionalnih infrastrukturah, kot so to npr. cestnoprometni, ali metalu-

rški objekti, kaj šele pri tehnologijah, ki so nove in mnogim še primerno znane, do katerih mnogi še nimajo zaupanja, ker se bojijo, da bodo ogrožale zaposlitev, ali pa zahtevale prešolanje, da dehumanizirajo odnose v družbi itd. Slednje je sicer v veliki meri izraz nezadostnega poznavanja svetovnih tehnoloških in razvojnih tokov, ki nas, kot vsi ugotavljamo, ne bodo obšli pa če to hočemo, ali ne. Kljub temu pa sodijo, da je njihova razvojna primernost za nas vprašljiva, ali pa vsaj prezgodnja na tej razvojni stopnji, ko je celotno okolje zanje še nedozorelo in neprilagojeno.

Zadnja trditev sicer ni brez vsake podlage. Zadnja leta, ko se družbeno izraziteje izjavljamo za večjo uveljavitev znanja na vsej družbeni fronti, hkrati ugotavljamo, kako slabe izhodiščne pogoje za to imamo. Slabša izobrazbena struktura, togo izobraževanje, dušenje komplementarnega drobnega gospodarstva, uravnilovka v nagrajevanju itd. zares niso ugodno okolje za hiter razvoj izrazito inovativno usmerjene proizvodnje, ki sloni na informatiki, mikroelektroniki in računalništvu. Vendar je neprilagojenost okolja element, ki je bil prisoten ob vsaki tehnološki revoluciji v zgodovini človeštva. Logično je, da bi bili danes mnogo bolj razviti, če bi imeli vse naštetu rešeno. Toda dejstvo je, da uvajanje novih tehnologij pa čeprav na podlagi družbeno usmerjene vzpodbude, tudi SAMO, POVRATNO IN POSLEDIČNO, povzroča spreminjanje, oz. prilagoditev družbene okolja nanje. Zato ni mogoče sprejeti logike »čakanja«, ne zato, ker bi je mi ne hoteli, ampak zato, ker je SVET preprosto NE SPREJEMA. Le-ta se seveda lahko razvija BREZ NAS, žal pa se MI brez njega ne moremo!

Ob tej priložnosti ne kaže znova razlagati značilnosti informatike, njene infrastrukture in njenega temeljnega vpliva na revolucionarno spreminjanje struktur družbene reprodukcije v vsem svetu. O tem je bilo tudi pri nas napisanega in izrečenega že veliko, čeprav očitno še ne dovolj in ne vselej na način, prilagojen poslušalcem. Pač bi radi poudarili razvojno alternativno, ki sledi v primeru, da bomo nadaljnjo izgradnjo lastne mikroelektronike in lastne računalniške reprodukcije infrastrukture zanemarili, ali odložili. Najmanj skrbi gre pri tem neposredno zaposlenim v teh proizvodnjah, ker so zasnovane na kadrih z znanjem, teh ne bo težko zaposliti. Temeljni problem pa se bo zastavil pri zaposlenih na vseh področjih up-

orabe, v elektroindustriji, strojearadni, prometu, procesni industriji, uslužnostnih dejavnostih, šolstvu, javni upravi, trgovini in nešteti drugih področjih. Nespornost je namreč, da bo naša učinkovitost stagnirala, naša izvozna sposobnost še nadalje upadala in posledica bo mnogo hujša ogroženost nadaljnega razvoja zaposlenosti in reprodukcije, ki bo zaradi zastoj relativno zdrknila na mnogo nižjo in vrednostno nižje priznano strukturo proizvodov. Žal ni res, da bi lahko vso manjkajočo infrastrukturo uvozili. Zato ne, ker je to strateška kategorija tudi za druge dežele in je v najbolj občutljivih področjih nedobavljiva; zato ne, ker je v svojih dnevniških rešitvah nam nezadostno prilagojena; zato ne, ker nimamo izvoznih presežkov v surovinah in energiji, da bi lahko z njimi plačevali samo uvožene informatike sisteme in končno zato ne, ker bi se s tem odrekli temeljni (in skoraj edini) možnosti za uveljavitev ustvarjalne sposobnosti lastne prihajajoče generacije, do katere imamo neizbrisno obveznost, da ji zagotovimo možnosti za dostojno vključitev v takšno mednarodno delitev dela, ki jo bo svet priznaval ne samo danes, ampak tudi jutri in POJUTRIŠNJEM. Tega pa ji ne moremo zagotoviti brez avtonomne (ne avtarkične!) lastne informatike in njene tehnološke infrastrukture.

Za zaključek naj povzamemo, da v razpravah o razvojnih usmeritvah Slovenije ne zagovarjamo stališč, po katerih naj bi Iskra in vse njene investicije same po sebi dobile prednost v delitvi (pre)majhne družbene akumulacije ne glede na tržno-ekonomske kriterije. Večina razvojnih projektov Iskre, kot so sistemi integrirane teleanematike, sistemi aktorike, sodobne elektronske komponente in profesionalni elektromehanski sklopi itd. morajo računati tudi s kriteriji svetovne tehnološke sodobnosti, izvozne sposobnosti in ekonomske donosnosti. Gre pa za splošni odnos do našete NOVE infrastrukture, ki v tej fazi ŠE NIMA NEPOSREDNE ekonomike. Tu pa sodimo, da ni dovolj, da jih planski dokumenti le pozitivno opredeljujejo, ampak menimo, da brez navedbe konkretnih VZPODBUJEVALNIH in PODPORNH ukrepov v njih in njihove praktične uveljavitve, razvojne ambicije Slovenije, ki so zasnovane v odločilni meri na znanju, ne bodo uresničene. To pa bi imelo nedogledne in nenadomestljivo usodne posledice ne samo za gospodarski, ampak tudi za družbenopolitični razvoj naše družbene skupnosti.

Miloš Kobe

Poslovanje SOZD Iskra v prvem trimesečju

Obračun za prvo trimesečje že običajno ne predstavlja prave osnove za oceno poslovanja v tekočem letu. Poleg tega pa smo z letošnjim trimesečnim obračunom prešli na nov obračun v skladu z novim zakonom o ugotavljanju in razporejanju celotnega prihodka in dohodka, ki je vnesel mnogo, tako vsebinskih, kot tudi tehničnih novosti pri spremljanju poslovnih dogodkov. To se je odrazilo tudi na podatkih, ki zaradi sprememb niso povsem primerljivi s podatki za enako obdobje lani.

Ne glede na večjo, ali manjšo zanesljivost podatkov, ki jih izkazujejo trimesečni obračuni pa jugoslovansko gospodarstvo v začetnih mesecih tega leta ni poslovalo uspešno. Dejanske kvalitativne rasti skoraj ni bilo in porasti gospodarskih kazalcev izhajajo predvsem iz porasta cen. Te so se povečale iznad vseh napovedanih okvirov in so postale resna ovira živahnejši gospodarski dejavnosti. Vzporedno s porastom cen se namreč večajo tudi obresti in ostali stroški poslovanja, večajo se zaloge, slabša se likvidnost.

Upadanje gospodarske aktivnosti se je pokazalo že v zadnjih mesecih preteklega leta in se je v letošnjem trimesečnem obdobju nadaljevalo predvsem pri proizvodnji in pri tržni dejavnosti. Proizvodnja je v vsej Jugoslaviji izkazala zelo skromne dosežke, vendar je pri tem značilno, da je bila prav slovenska industrija po rasti v primerjavi z lanskim enakim obdobjem na repu jugoslovanske lestvice. Predvsem prva dva letna meseca sta bila v Sloveniji zelo neuspešna, nakar je postala v mesecu marcu rast nekoliko živahnejša in tako je bila dosežena za 0,4% višja trimesečna raven proizvodnje, kot v lanskem prvem trimesečju. Na ravni celotne Jugoslavije pa je bila za enako obdobje dosežena rast v višini 2,2%.

Nasprotno pa so bili rezultati trženja v Sloveniji vendarle nekoliko boljši, kot v ostalih republikah. Prodaja na domačem trgu je kljub zmanjšani konjunkturi potekala še dokaj ugodno in nekoliko boljši so bili tudi izvozni rezultati. Izvoz v vsej Jugoslaviji je bil zelo skromen, saj je bilo v celoti izvoženo za 6% manj kot v lanskem enakem obdobju, predvsem pa je prišlo do upada izvoza na konvertibilno področje, kjer je zaostanek za lanskim prvim trimesečjem znašal kar 11%. Medtem pa je slovenski skupni izvoz zaostal za lanskim prvim trimesečjem za 1%, od tega konvertibilni izvoz za 2%.

Iskra je v primerjavi z ostalo industrijo izkazala ob trimesečju dokaj ugodne rezultate, tako glede rasti proizvodnje, kot tudi izvoza.

Proizvodnja je v prvih treh mesecih leta dosegla vrednost 10,28 mrd din, kar predstavlja 38,2% povečanje glede na lansko prvo trimesečje. Po metodologiji zavoda za statistiko pa je to povečanje znašalo 4,6%. Razhajanje med

obema podatkom je zelo veliko, neglede na to pa je isti zavod za celotno slovensko industrijo izkazal le 0,4% rast, kar pomeni, da je bil Iskrin delež s 4,6% rasti zelo močan. Večje rasti proizvodnje so v Iskri izkazale DO Telematika, Električna orodja, Merilna elektronika in Delta. Za lansko trimesečno realizacijo sta zaostali dve DO in sicer Elektrooptika in Elektrozveze. Po tekočih cenah je bilo v celotni Iskri ustvarjeno za 27,54 mrd din proizvodnje, kar predstavlja 92,2% več kot v lanskem prvem trimesečju.

Izvoz je v Iskri dosegel vrednost 51,37 mio \$, oz. za 33,2% več, kot v enakem obdobju preteklega leta. V skupnem izvozu je bil izkazan močnejši porast klirinškega izvoza in to zaradi izjemno nizke realizacije v prvih treh mesecih lanskega leta, ko je prišlo do močnega izpada izvoza v Sovjetsko zvezo.

Nasprotno pa je bil izvoz v letošnjem prvem trimesečju prav na to področje močan, zato je povečanje znašalo kar 63%. Konvertibilni izvoz se je povečal za 7,3%, znašal je 34,46 mio \$ oz. 67,1% vsega trimesečnega izvoza.

Povečanje izvoza je bilo močnejše v DO Telematika, ki ji tudi gre zasluga za povečanje izvoza v Sovjetsko zvezo, v DO Elektrozveze, Električna orodja, Široka potrošnja, IEZE, Mikroelektronika, uspešen izvoz pa so zabeležile tudi Kibernetika, Avtoelektrika in Kondenzatorji. Izvoz Elektrooptike predstavlja predvsem v Iskrinem konvertibilnem izvozu zelo pomemben delež, vendar pa je letošnji trimesečni izvoz v Elektrooptiki dosegel le 62,7% lanske trimesečne realizacije.

Uvozili smo za 24,30 mio \$ reproductivnega, oz. za 36,1% več kot v lanskem obdobju. Od tega je konvertibilni uvoz znašal 20,79 mio \$, oz. kar 85,5% vsega uvoza reproductivnega. Uvoz opreme je znašal 2,02 mio \$.

Finančni pokazatelji so v letošnjem trimesečnem obračunu precej spremenjeni zaradi že omenjenega novega zakona o ugotavljanju in razporejanju celotnega prihodka in dohodka, ki je stopil v veljavo s 1. 1. 1985. Do večjih sprememb je prišlo zaradi prenosa nekaterih obveznosti iz dohodka v stroške med porabljenega sredstva, kar je zmanjšalo primerljivost celotnega obračuna. Med porabljenega

sredstva so bile iz dohodka prenesene obresti od kreditov za obratna sredstva, pospešena amortizacija, stroški plačilnega prometa bank ter del svobodne menjave za delovne skupnosti.

Ostala pa je primerljivost samega celotnega prihodka, ki se je v primerjavi z lanskim prvim trimesečjem povečal kar za 98,3% in je dosegel vrednost 51,59 mrd din. Povečanje gre v veliki meri na račun višjih cen na domačem trgu, na kar kaže tudi struktura celotnega prihodka, saj so se prihodki od prodaje na domačem trgu povečali na dvakratno višino in predstavljajo z vrednostjo 30,48 mrd din 59,1% celotnega prihodka. Prihodki od prodaje na tujem trgu so se povečali za 80% in so znašali 11,53 mrd din oz. 22,3% celotnega prihodka. Amortizacija skupno, obračunana po predpisanih in po pospešenih stopnjah, je znašala 1,44 mrd din, kar predstavlja povečanje v višini 83,3%.

Dohodek je dosegel vrednost 11,56 mrd din, povečanje pa je znašalo le 41,1%. Če pa v dohodek letošnjega trimesečja prenesemo iz porabljenih sredstev vsaj obresti od kreditov za obratna sredstva in pospešeno amortizacijo, dobimo že primerljivejšo rast in sicer v višini 95%.

V delitvi dohodka so obveznosti do SIŠ porastle za 64%, ostale delitvene postavke pa z lanskim trimesečjem niso več povsem primerljive. Do primerljive kategorije pridemo v strukturi delitve dohodka šele pri čistem dohodku. Ta se je povečal v primerjavi z lanskim prvim trimesečjem za 86,7% in je dosegel vrednost 9,06 mrd din. Njegova udeležba v dohodku pa je zaradi znižanega dohodka močno povečana in je prav tako neprimerljiva s predhodnim obdobjem. Po starem obračunu je čisti dohodek znašal med 16 in 19% dohodka, ob letošnjem trimesečju pa kar 78,3%. Iz čistega dohodka je bilo razporejeno za izplačilo bruto osebnih dohodkov 5,09 mrd din, oz. za 64,2% več, kot v enakem lanskem obdobju. Za poslovni sklad 3,04 mrd din, kar pomeni več kot dvakratno povečanje na lansko prvo trimesečje in za sklad skupne porabe skupaj s stanovanjskimi sredstvi 514 mio din, oz. 83,5% več. Akumulacija je dosegla vrednost 3,47 mrd din.

Obresti za posojila so po novem razdeljene na dva dela. Od obra-

tnih sredstev so v kategoriji porabljenih sredstev, od osnovnih sredstev pa v dohodku. Skupno so se obresti od lanskih 1,75 mrd din povečale na letošnje 4,67 mrd din, indeks porasta je znašal 266,8. Če smo lani še govorili o tem, kdaj in koliko so obresti prerasle akumulacijo pa letos lahko že govorimo o tem, kako se po višini približujejo sredstvom za izplačilo bruto osebnega dohodka. Ob trimesečnem obračunu so obresti znašale 91,7% razporejenih sredstev za bruto osebne dohodke.

Izgubo je izkazalo 6 TOZD v skupni višini 174,2 mio din. Ob lanskem trimesečnem obračunu je izkazalo izgubo 5 TOZD, znesek pa je bil za 47% nižji.

Izgubo v letošnjem obračunu so izkazale naslednje TOZD:

Merilne naprave v DO Kibernetika za 11,7 mio din, Antenske naprave za 38,4 mio din in Elektroakustika za 42,0 mio din, obe v DO Široka potrošnja, Električni rotacijski stroji za 6,1 mio din in Vžigalne tuljave za 37,8 mio din, obe v DO Avtoelektrika ter Projektiranje in gradnja sistemov v DO Avtomatika za 38,2 mio din.

Letošnji trimesečni obračun SOZD Iskra kaže navidez dokaj ugodne rezultate. Predvsem glede povečanja v primerjavi z lanskim trimesečjem pa tudi glede na plan za leto 1985, saj je bilo pri proizvodnji doseženo 22,4% letne zadolžitve, pri izvozu 19,2%, kar glede na običajni potek letne dinamike še predstavlja zadosten rezultat za prvo trimesečje. Prav tako kaže tudi finančni rezultat ugodno sliko, saj se je udeležba akumulacije v celotnem prihodu povečala od lanskih 5,7% na letošnjih 6,7% in udeležba izgub zmanjšala iz 0,4% na 0,3%.

Vendar pa je dejanski gospodarski položaj ob letošnjem prvem trimesečju mnogo slabši od tistega v lanskem. Čeprav vodimo proizvodnjo po stalnih cenah na osnovi cen iz leta 1980, se z novimi izdelki vedno močnejše vrivajo v vrednotenje nove, višje cene, ki navidez potiskajo vrednost opravljene produkcije navzgor. Pri izvozu pa je potrebno vedeti, da je bil tako letošnji, kot tudi lanski letni plan izvoza sorazmerno nizko zastavljen, daleč pod cilji, ki so bili dani s srednjeročnim planom za obdobje 1981-1985 in, da zato tudi polna izpolnitev letnega izvoznega plana ne predstavlja izjemnega izvoznega uspeha.

Predvsem pa bi bil neupravičen optimizem pri finančnem rezultatu. Če povežemo tako akumulacijo kot izgube z rastjo inflacije, ugotovimo, da je izgub manj in akumulacija višja, če je višja tudi inflacija, kar se kaže tudi v letošnjem prvem trimesečju.

Področje za ekonomiko
Olga Homar

Pogovor z Milanom Loparnikom

Bodo devize spet delili v Beogradu?

Razprava, ki pa so jo mnogi že označili za farso, o treh predlaganih osnutkih zakonov — o deviznem poslovanju, kreditnih odnosih s tujino ter prometu blaga in storitev prehaja v odločilno obdobje. V Sloveniji in na Hrvaškem, v zadnjem obdobju pa tudi v BiH, vse bolj prevladuje prepričanje, da bodo omenjeni predlogi ZIS prizadeli tiste, ki so že doslej dobro gospodarili in se uvrščali med večje izvoznike. Prav ti večji izvozniki, med katere nedvomno sodi tudi Iskra, hkrati poudarjajo, da bo novi devizni zakon korak nazaj v celotni jugoslovanski zunanji trgovini. Ob vsem tem se marsikdo tudi boji, da bo zvezna administracija nove zakone izsilila, ne bo pa nikogar, ki bi prevzel odgovornost za morebitni devizni polom.

Večji, aktivni izvozniki nasprotujejo predvsem centralizaciji deviz in številnim drugim predlogom, kot npr. temu, da se devize na deviznih računih OZD dne 31. decembra letos spremenijo v dinarje. O stališčih slovenskega gospodarstva do treh osnutkov smo se pogovarjali z delegatom slovenske SISEOT v jugoslovanski Interesni skupnosti za ekonomske odnose s tujino Milanom Loparnikom, sicer strokovnim sodelavcem v vodstvu zunanje-trgovinske temeljne organizacije v Iskri Commerce.

Kot je znano je skupščina slovenske SISEOT na četrtkovni seji 23. maja soglasno sprejela sklep, da zavrača vse tri osnutke zakonov. To stališče boste v četrtek, 30. maja zagovarjali tudi na seji Izvršnega odbora ISEOT Jugoslavije v Beogradu, kjer ste slovenski delegat. Katera so tista pomembnejša določila osnutkov zakonov, ki jih slovensko gospodarstvo tako odločno zavrača?

»Vsi odbori v SISEOT Slovenije pa tudi drugi organi v naši republici, med njimi tudi enota elektrokovinske predelovalne industrije, v kateri je Iskra največji izvoznik, so soglasni v tem, da vsebina predložene zakonodaje, zlasti devizne, za izvoznike ni sprejemljiva, saj ne zagotavlja uresničitve temeljnih družbeno-ekonomskih ciljev Jugoslavije. Mednje uvrščamo predvsem povečanje izvoza in deviznega priliva, odgovornost OZD, da svoje izvozne naloge dosežejo, za tem povezovanje združenega dela na enotnem jugoslovanskem tržišču z namenom skupnega izvoza in povečevanje izvoza, izredno pomembno je tudi odločanje gospodarskih subjektov o lastni enostavni in razširjeni reprodukciji in nazadnje krepitev samoupravnega odločanja na področju ekonomskih odnosov s tujino.«

— Bi morda vsako od teh kategorij posebej razčlenili?

»Začnimo z motiviranostjo za izvoz in stimuliranjem izvoza. Kot je znano je Zvezna skupščina letos sprejela za tretjino manjši program sredstev za stimuliranje izvoza kot je bil lanski. Mi iz gospodarstva smo ZIS opozarjali, da ta sredstva ne bodo zadoščala in da bo začel konvertibilni izvoz padati. In to se je tudi zgodilo. Izjema je Slovenija, ki pa tudi ne dosega načrtovanih števil. Že v četrtek bomo v Beogradu sklepali o tem pomembnem vprašanju, toda zopet se pojavljajo različna stališča — nekateri zahtevajo stimuliranje izvoza mesa, drugi žitaric, Slovenija in Hrvaška pa sta se opredelili za stimuliranje izvoza finalnih izdelkov višje stopnje predelave.«

— Predlagana zakonodaja motiviranja sploh ne predvideva. Je to mogoče?

»Tako je. Zvezna administracija obljublja, da bi v primeru zmanjševanja konvertibilnega deviznega priliva ukrepala s tečajno politiko. V naši enoti ugotavljamo, da z obljubami izvozniki ne moremo nadoknadi izpada dohodka, saj je ta pri izvozu postal že normalna kategorija.«

— Slovensko gospodarstvo se upravičeno jezi tudi zato, ker je že doslej veljalo nekakšno nepisano pravilo, da v Jugoslaviji uvaža tisti, ki ne izvaža. V minulem obdobju so

nem poslovanju med drugim ukinja Interesno skupnost s tujino, hkrati pa ne daje nobenih zakonskih osnov, da bi še naprej obstajale tudi republiške SISEOT. Po mnenju slovenskih izvoznikov je prav naša SISEOT v minulem obdobju odigrala pomembno vlogo. Že sistem planiranja je bil tako naravnani, da gospodarski subjekti niso smeli v naslednjem planskem obdobju zmanjševati izvoza niti povečevati uvoza. Vedno so morali tako načrtovati, da so povečevali izvoz in zmanjševali uvoz ter zboljševali stanje med prilivom in odlivom v trženju s konvertibilnim območjem. Drugo tako pomembno področje je bil slovenski sistem stimuliranja. Vse slovenske TOZD so namreč iz dohodka združevale 2,8% in s temi sredstvi spodbujale izvoznike na konvertibilno tržišče. Menim, da se je slovenski izvoz tudi po zaslugi teh dveh stvari povečeval in se še vedno povečuje, čeprav ne izpolnjujemo letošnjih planskih zadolžitvev.

Nova zakonodaja pa medtem po drugi strani povečuje poglobljeno zveznih upravnih organov, ki naj bi v prihodnje s sprejemanjem predpisov in samostojnim odločanjem praktično zamenjavali samoupravno dogovarjanje in odločanje OZD. Med drugim gre za odločanje o sistemu spodbud, ukinitvi neposredne močnosti povezovanja OZD za skupni izvoz, planiranje ekonomskih odnosov s tujino, o uvozu opreme itd.«

— V sobotni prilogi Dela in ponedeljkovem poročilu iz Sarajeva o odmevih v BiH na predlagano zakonodajo se mnogi sprašujejo, če ne bo morda bolj kot izvažati nujno imeti spretnega človeka v Beogradu, ki bo trkal na različna vrata in prosil za dovoljenja?

»Tudi večji slovenski izvozniki, seveda tudi Iskra, se sprašujemo, če bomo morali preseliti v Beograd velik del svojih operativnih služb, če bodo novo zakonodajo seveda sprejeli... O bistvenem povečevanju stroškov izvoznikov v tem primeru gotovo ni treba razglabljati.«

Lado Drobež

(Iz Pavihe)

najmanj uvozili dobri izvozniki oz. tiste republike, ki največ izvozijo. Predlogi nove zakonodaje tudi tega problema ne rešujejo?

»V novi zakonodaji sploh ni določil o razširjeni reprodukciji. Iz osnutka je le razvidno, da bi se lahko združeno delo odločalo o svojem razvoju zgolj v primeru, če bo njegov predlagani razvoj prišel v družbeni plan Jugoslavije. Izvozni rezultati torej sploh ne bodo pomembni.«

— Kot eno izmed kategorij ste omenili samoupravno odločanje na področju ekonomskih odnosov s tujino?!

»Osntek zakona o deviz-

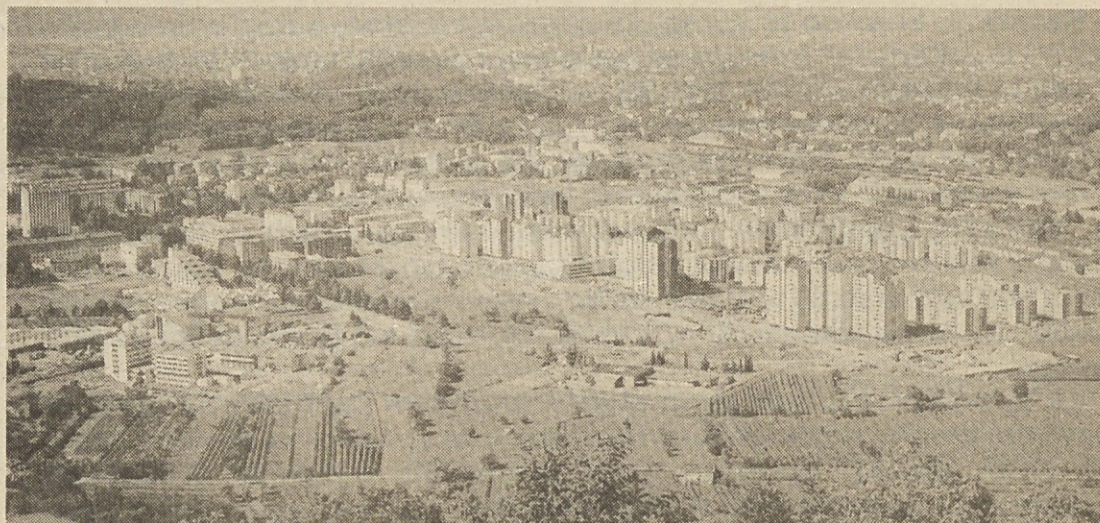

Nova Gorica vas pričakuje

Še slab mesec nas loči od največje Iskrine prireditve, od dneva Iskre dneva borca, ki bo letos, kot verjetno že vsi veste, v našem obmejnem mestu v Novi Gorici 29. junija. Organizatorji letošnjega srečanja so novogoriški Iskraši, praznovali pa bomo v samem središču mladega mesta, v borovem gozdčku za skupščino občine. Ker smo vam v prejšnjih številkah našega glasila že predstavili sam potek prireditve, prehrambeni paket in vse ostalo v zvezi s srečanjem, bomo danes nekoliko podrobneje spregovorili o samem mestu, ki bo zadnji soboto v juniju gostilo na tisoče in tisoče Iskrašev, vaših sorodnikov, znancev in prijateljev.

Nova Gorica je mlado, moderno, razvijajoče se mesto, ki je nastalo šele po osvoboditvi, novogoriška občina pa je bila ustanovljena 19. aprila 1952, ko smo v Sloveniji uvedli komunalni sistem, 29. junija 1961 pa sta se z njo združili še občini Dobrovo v Goriških Brdih in Kanal ob Soči. Ozemlje občine meri 605,4 km² in je po velikosti sedma v republiki. Najvišja točka je Goljak v Trnovskem gozdu s 1495 metrov nadmorske višine, mesto Nova Gorica pa ima središče na ravnini 98 metrov nadmorske višine. Po številu prebivalstva je novogoriška občina na devetem mestu med slovenskimi občinami, v tem desetletju bo imela 60 tisoč prebivalcev.

Zanimivi so tudi podatki o materinščini prebivalcev. Slovenski jezik govori 95,5% občanov, srbohrvatski in makedonski 3,7%, italijanskega 0,17% (97 oseb), druge jezike in neznano 0,6%. Goriška je imela težko zgodovino, ki je pustila globoke sledove pri prebivalstvu. Med prvo svetovno vojno je doživela hudo opustošenje, med obema vojnama jo je dušila fašistična raznarodovalna politika, protislovenski pritisk se je stopnjeval v teror in dosegel vrh med drugo svetovno

Nova Gorica, mesto ob Soči, kjer bo 29. junija dan Iskre, dan borca

vojno. Tedaj se mu je ljudstvo uprlo z bojem. V prvi polovici stoletja je bilo zaradi tega veliko ekonomskega in političnega izseljevanja, tudi iz Brd in Vipavske doline. Osvoboditev je ta tok ustavila, izgradnja Nove Gorice in gospodarstva v občini pa je celo pritegnila ljudi od drugod, da so se priselili.

Danes je Nova Gorica mesto cvetja in mladosti. V 33 osnovnih šolah je okoli 6400 učencev, v srednjih šolah nad 3500 dijakov, na visokih in višjih šolah pa okrog 1000 študentov. To je vsekakor pomembno zaradi rasti izobrazbene ravni in delovnega usposabljanja. Tudi industrija je močno razvita, saj imajo tu sedež mnogi industrijski giganti — Meblo, Salonit, Gostol, Vozila, SGP, itd. in nenazadnje Iskra — Avtoelektrika, gostiteljica letošnjega našega srečanja, saj je samo v Sempetru, kjer ima sedež,

dva tisoč zaposlenih, z ostalimi TOZD in tremi obrati pa 3300 delavk in delavcev.

Ker se bo odvijalo praznovanje našega praznika v samem središču mesta, bo dovolj možnosti tudi za kratek sprehod po širokih ulicah, med parki in vrtovi, kjer prevladujejo vrtnice, simbol Nove Gorice, saj krasijo celo mestni grb. Zato pogledjmo nekoliko znamenitosti. V bližnjem Solkanu je vsekakor omembe vredna župna cerkev sv. Štefana iz leta 1566, ki pa je bila pozneje večkrat prezidana in prenovljena. Tu je tudi vrsta značilnih dvorcev, ki so jih v 18. in 19. stoletju postavljali bogati goriški meščani. Med temi je posebej zanimiva graščina grofa Puppa, kjer je danes hotel Sabotin. Vsekakor pa še vedno vzbuja posebno pozornost znameniti solkanski železniški most s širokim lokom čez Sočo. Postavili so ga leta 1906 ob gradnji nove železniške proge s Koroškega čez Jesenice, Podbrdo, Gorico in Repentabor v Trst. Dolžina loka, zgrajenega iz kamna je 85 metrov, od mostov v tovrstni tehniki pa ga prekaša samo še cestni most v Plavenu v Nemčiji, ki ima lok dolg 90 metrov. Celotna dolžina solkanskega mostu, ki je zgrajen iz nabrežinskega kamna je 220 metrov. V prvi svetovni vojni je bil njegov osrednji del porušen, zato so začasno postavili železno konstrukcijo, leta 1928 pa so ga Italijani obnovili v prvotno obliko. Tik ob njem pa je zrasla najnovejša arhitektura, nov most čez Sočo, ki bo povezoval Novo Gorico z goriškimi Brdi, delno tudi po italijanskem ozemlju, kar je plod dobrih in prijateljskih medsebojnih odnosov med Italijo in našo državo.

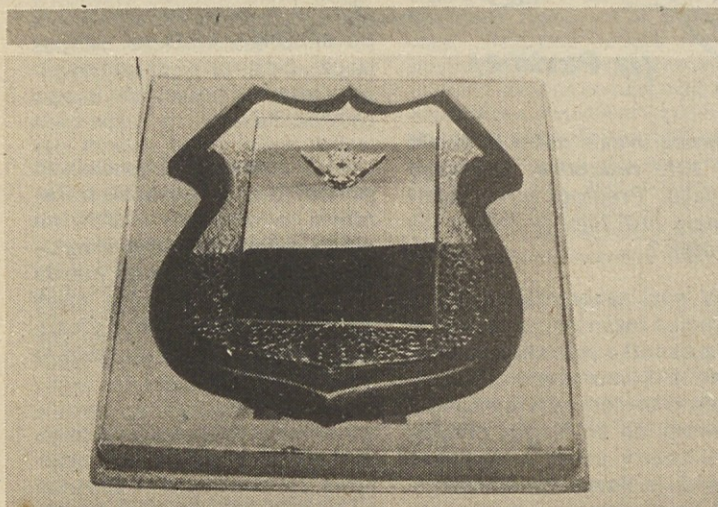
Tudi samo mesto se ponaša z mnogimi kulturnimi spomeniki. Streljaj stran od prireditvenega prostora, kjer bo naša proslava, je dinamično zasnovan spomenik prvemu slovenskemu letalcu Edvardu Rusjanu. Postavljen je bil leta 1960 in je delo akademskega kiparja Janeza Lenassijsa. Javni spomeniki zaslužnim goriškim možem, ki jih je ob Erjavčevi cesti postavil Klub starih goriških študentov, so bolj kot

po likovni plati pomembni v kulturno zgodovinskem pogledu in nam pričajo o bogatem kulturnem in družbenem življenju na Goriškem, zlasti v obdobju med prvo svetovno vojno. Na aleji spomenikov so doprsni kipi pisatelja Franca Erjavca, pesnika Simona Gregorčiča, politika in odvetnika Karla Lavriča, časnika, založnika in politika Andreja Gabrščka, odvetnika in politika Henrika Tume, narodnega heroja Jožeta Srebrnič in drugi. V novejši čas sega spomenik junaško umrlemu mornariškemu častniku Sergeju Mašeri, nasproti našemu prireditvenemu prostoru pa je spomenik Franceta Bevka.

Samostan in cerkev na Kostanjevici, hribčku na obronku mesta, je znan po dragoceni knjižnici, ki hrani med drugim več dragocenih primerkov, tako: Bohoričevo slovnico, Dalmatinovo biblijo itd. Pod samostanom pa je grobnica poslednjih francoskih kraljev Bourbonov, vsekakor vredna ogleda. Desno od samostana je na vznožju hriba eksotični park, ki je bil leta 1952 razglašen za naravni spomenik. Zaradi ugodnih klimatskih razmer najdemo v njem številne vrste drevoja in grmovja, med njimi mnoge primerke, ki so za naše podnebje redki. V parku je tudi slikovita vila v orientalskem slogu. V Kromberškem gradu, štiri kilometre iz centra Nove Gorice pa ima sedež goriški muzej.

Še bi lahko naštevali, vendar je že iz tega razvidno, da je v tej slikoviti pokrajini in v samem mestu kaj videti. Če pa ste se že iz pričujočega sestavka vsaj delno seznanili z Novo Gorico in okolico, smo tudi zadovoljni. Vsekakor pa se bomo potrudili, da bo vaše zadovoljstvo 29. junija še večje. Seveda vsi želimo, da bi bilo to soboto sončno vreme in, če se ozremo nekoliko nazaj, v to skoraj ne dvomimo. Strokovnjaki so namreč izračunali, da je bilo v minulih 100 letih povprečno 117 sončnih dni na leto. Upamo, da se bo tem sončnim dnevom pridružila tudi »naša« sobota.

Marko Rakušček

Prejšnji mesec je bila na obisku v naši državi 10-članska delegacija iz daljnje Tajske. Med drugim so obiskali tudi temeljno organizacijo novogoriške Iskre — Avtoelektrike, tovarno odlitkov Komen na Krasu, kar je veliko priznanje za ta 83-članski kolektiv. Ogledali so si njihovo proizvodnjo v novih prostorih ter se s predstavniki tamkajšnje tovarne zadržali v daljših pogovorih. V spomin na njihov obisk so komenskim livarjem poklonili plaketo v imenu predsednika tajskih kraljevskih oboroženih sil. (Marko Rakušček)

Poslovanje Široke potrošnje v prvih treh mesecih:

Ni razlogov za zadovoljstvo

Slabi poslovni rezultati postajajo značilnost poslovanja Široke potrošnje: ko je ozdravljen en gospodarski bolnik, »zbolijo« drugi. Tako nekako je videti stanje po obračunu (ki sicer ne more biti merodajen za napovedovanje poslovanja v letu) dela v prvem letošnjem trimesečju; izgube v TOZD Tovarna gospodinjskih aparatov v Retečah ni več, zapletlo pa se je v TOZD Elektroakustika Sežana in v vrhniški temeljni organizaciji Antene.

Delovna organizacija, kot celota je po prvih treh mesecih v izgubi, saj je bilo akumulacije manj kot izgub. Skupno 60 milijonov dinarjev akumulacije, ki so je največ ustvarili v spodnjeidrjski Montaži (42 milijonov) ne odtehta 80 milijonov izgub; pridelali so jo, kot že rečeno, v sežanski Elektroakustiki (42 milijonov dinarjev) in na Vrhniki (38 milijonov dinarjev). Zlasti za slednjo temeljno organizacijo, ki je po številu zaposlenih med proizvodnimi na zadnjem mestu v Široki potrošnji (176 delavcev) in kjer izgub doslej ni bilo, je rezultat vse prej kot spodbuden. Zelo resno opozorilo pa so seveda tudi številke iz sežanskega poslovnega

poročila; položaj v tej temeljni organizaciji je nasploh tako kritičen, da bodo potrebni zelo odločni posegi. O tej problematiki bo vsekakor še tekla beseda tudi na bližnjih sejah samoupravnih organov DPO Široke potrošnje; o razpravi bomo izčrpano poročali prihodnji teden. Na dnevnem redu pa bo tudi vprašanje nadaljevanja sanacije Tovarne gospodinjskih aparatov iz Reteč, kjer položaj kljub 4 milijonom dinarjev dosežene akumulacije v prvih treh mesecih še zdvahnaj ni rožnat; neuspel referendum o pripojitvi k Tovarni elektromotorjev in gospodinjskih aparatov v Želznikih pa nadaljnje delo seveda otežuje. Tudi o aktivnostih, ki bodo

tekle ob tem, bo razprava na bližnjih sestankih odbora za gospodarjenje, sindikata in delavskega sveta Široke potrošnje.

Kakšni pa so vzroki za kopičenje gospodarskih težav v nekaterih temeljnih organizacijah Široke potrošnje? Za obe TOZD, ki sta v izgubah, je značilno nizko doseganje načrtovanega celotnega prihodka; v obeh kolektivih dosegajo nizek celotni prihodek na zaposlenega, za kar pa je seveda vrsta vzrokov: zmanjšanje povpraševanja na domačem trgu, težave s proizvodnjo izdelkov, ki bi jih sicer lahko prodajali, nizke končne cene izdelkov, v katere so vgrajeni nesorazmerno dragi materiali. Zelo

pomembne pa so tudi visoke terjatve do inozemskih kupcev. Neizterjana sredstva močno bremenijo likvidnostne možnosti kolektivov, ki za visoke obresti že tako namenjajo večino ustvarjenega dohodka in še zmanjšujejo manevrski prostor za gospodarjenje.

Kako ukrepati v tovarnah, kjer so zabeležili izgubo? Kratkoročno je prav gotovo v ospredju vse, kar naj zagotovi redno tekočo proizvodnjo (zagotovljeni reprodukcijski material, izterjava dolgov, manjše zaloge), dolgoročneje ukrepe pa bodo morali opredeliti zanesljivi sanacijski načrti. Še zlasti za TOZD Elektroakustika, ki s svojimi močmi ne more več naprej. Seveda pa sta pomoči potrebna tudi temeljni organizaciji na Vrhniki in v Retečah.

Več o gospodarski problematiki Široke potrošnje pa v prihodnji številki glasila.

Stane Fleischman

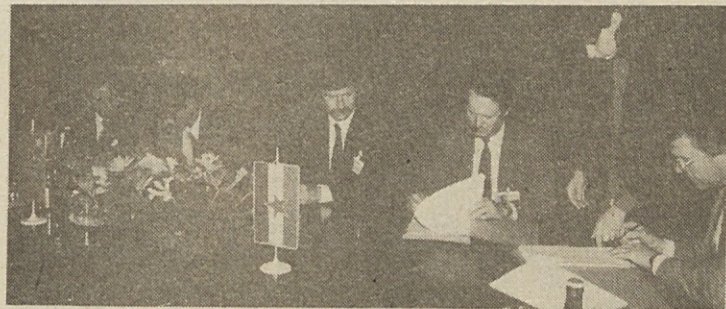
Avtomatika

Podpis kooperacijske pogodbe s kitajskimi partnerji

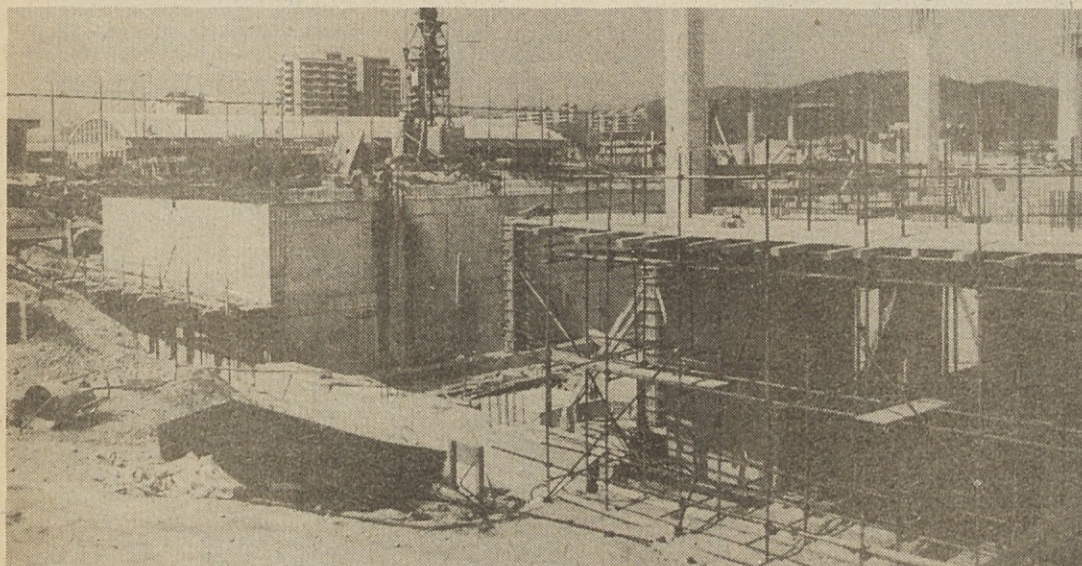
Podpis kooperacijske pogodbe za 1985. leto med Iskro in kitajskimi partnerji na področju strojegradnje, ki je okvirno ocenjena na 1 mio 300.000 dolarjev v eno smer, pomeni nadaljevanje uspešnega poslovno-tehničnega sodelovanja iz 1983 leta. Na osnovi pogodbe bo Iskra, oz. delovna organizacija Avtomatika dobavljala na Kitajsko merilnike pozicij NP.37, LJUMO — PNC 40, 50 in čitalne glave za merilne letve, od partnerja pa bomo dobili elektroerozijske stroje, obdelovalne centre, navojna vretena in tekla za merilne letve.

Slavnostni podpis pogodbe je bil v sredo, 22. t. m. v Poslovno prodajnem centru na Trgu revolucije.

V imenu Iskre sta jo podpisala Janez Vipotnik, glavni direktor Iskre-Commerce in Marcel Božič, predsednik poslovnega odbora delovne organizacije Avtomatika, s strani kitajske delegacije pa Jiang Hongzhov (CMEC — Peking) in Wang Xianwu iz I.C.S. Instituta iz Mijuna.

Š. D. Ob podpisu pogodbe s kitajskimi partnerji

Po zimskem zastoju zaradi hudega mraza, se gradnja novega proizvodnega objekta v Stegnah iz projekta »Industrijska avtomatika III« pospešeno nadaljuje. Gradbeno konstrukcijsko se zaključuje prva faza zgradbe, v kateri bodo skladišče, garderobe in dve zaklonišči. Trenutno je v delu konstrukcija pritličja, skupno pa so predvidene tri faze graditve. Objekt bo imel štiri nadstropja. Na približno 10.000 m² proizvodnih površin bo stekla proizvodnja in testiranje elektronskih modulov in naprav ter gradnja sistemov. Preostale površine pa bodo namenjene spremljajočim službam. (foto Š. D.)

Izredna seja DS Iskre Kibernetike

O pereči devizni problematiki

V ponedeljek, 27. maja 1985, se je v Kranju na izredni seji sestal delavski svet Iskre Kibernetike. Delegati so obravnavali obveznost vrnitve založenih deviz Ljubljanske banke, ki so jih temeljne organizacije uporabljale v letih 1980-1982. Po grobem izračunu bi morale TOZD v DO Iskra Kibernetika v petih letih vrniti 4,8 milijone dolarjev. Tako zahtevne obveznosti pa Iskra Kibernetika ne more izpolniti, ker bi to preveč ogrozilo njeno nadaljnje poslovanje. Več o tem v prihodnji številki.

A. Boc

Obisk delovne skupine SOZD Iskra v TOZD Orodjarna v Kranju

Pospešen razvoj specialnih naprav za avtomatizacijo in robotiko ima pomembno mesto v našem orodjarstvu

Začetek orodjarstva v kranjski Iskri sega v leto 1941. Danes je TOZD Orodjarna močna dejavnost skupnega pomena, saj proizvađa orodja in specialne naprave za potrebe Kibernetike, Telematike in Električnih orodij. Vse večji prodor elektronike v proizvodnjo spreminja položaj orodjarstva v Iskri. Izboljšati je treba tehnološko raven naše proizvodnje, je poudaril v razgovoru glavni direktor Kibernetike dipl. ing. Peter Kobal. Zato je pomembno, da znamo sebi in drugim ponuditi ustrezne sodobne rešitve na svetovni ravni. Prav v to smer je naravn program fleksibilne avtomatizacije in robotike, ki ga razvija Orodjarna v Kranju.

Proizvodni program Orodjarne obsegajo: orodja za obdelavo pločevine, plastike in litin, rezilno orodje ter specialne naprave za fleksibilno avtomatizacijo in robotiko. V slednjem programu vidijo v Orodjarni prihodnji razvoj, ki bo zahteval hiter vzpon in uvajanje najsodobnejših prijemov in izvedb s področja avtomatizacije in računalniškega krmiljenja delovnih sredstev. Skrbijo tudi za razvoj metrologije, saj imajo dobro opremljeno merilnico, zato je Orodjarna ena izmed dveh pooblaščenih organizacij za kontrolo meril v Sloveniji.

Kako skrajšati roke izdelave

Posebej velja omeniti napore za izboljšanje organizacije dela in s tem povezane roke za izdelavo naprav in orodij. Cene in daljši dobavni roki že vplivajo na konkurenčnost v primerjavi z drugimi orodjarnami v državi. Vzrokov za probleme je veliko, omenili bomo le nekatere. Velikost kranjske Orodjarne zahteva ustrezno računal-

niško podporo, katere sedanjí informacijski sistem Kibernetike ne zagotavlja. V teku so akcije za uvajanje računalniške podpore, ki naj bi omilila te težave. Poseben problem je v zastarelosti strojev, 70 do 80% strojev je starejših od 20 let. V zadnjih letih je Orodjarna dobila nekaj najsodobnejših strojev in v tej temeljni organizaciji je oblikovan tudi CNC center s sodobno opremo, ki je računalniško vodena. Dosti težav je s kadri, ki jih vsa leta primanjkuje, kljub dobrim osebnim dohodkom. Nadaljnji načrti Orodjarne niso odvisni le od sodobne tehnološke opreme, temveč predvsem od sposobnih in izkušenih kadrov — teh sicer nimajo malo, vendar bo še treba iskati dobre mlade strokovnjake.

Izdelavo orodij ovira tudi položaj na domačem trgu, kjer primanjkuje standardiziranih delov za izdelavo orodij, delno oviro pomeni tudi prostorska stiska.

Novi programi spreminjajo položaj Orodjarne

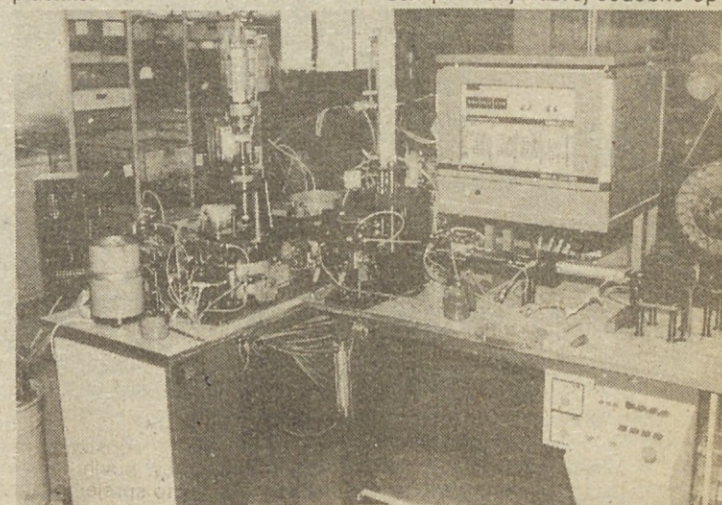

Z razgovora v Orodjarni

Orodjarna se nenehno prilagaja naročnikom. Z elektronicizacijo se spreminja struktura orodij, ki jih proizvađa. Iskra Telematika opušča klasični sistem telefonskih central, zato je bilo treba zmanjšati izdelavo orodij za ploščati rele in koordinatni stiskalniki. Kadre in opremo so preusmerili na izdelavo orodij za plastične sestavne dele. Pojavljajo se tudi povsem nova naročila. Del proizvodnje teče po starem, predvsem za proizvodnjo števcov, kontaktorjev in števčnih mehanizmov, ki zahtevajo posebna orodja za precizne sestavne dele iz plastike.

Odnosi z Električnimi orodji in Iskrno Telematiko so se nekoliko razrahljali, saj ponekod iščejo lastne poti v razvoju orodjarstva. Znanje in izkušnje kolektiva Orodjarne prav gotovo presegajo zmogljivosti pomožnih orodjarn, zato se odnosi z drugima delovnima organizacijama že izboljšujejo.

Orodjarna v Kranju zelo uspešno sodeluje z Iskrino tovarno v Železnikih in z orodjarno v DO Avtomatika. Na področju robotike bi lahko več sodelovali z DO IEZE, o čemer se že dogovarjajo. Tudi od sodelovanja z Mikroelektroniko bo odvisen prihodnji razvoj sodobne op-

Iskrine tovarne naročajo vse več doma razvite in izdelane opreme.

V zadnjih 15 letih je Orodjarna izdelala prek 200 specialnih naprav in vrsto elementov za avtomatizacijo, ki so zanimivi tudi za zunanje kupce, čeravno je kar 95% proizvodnje namenjenih Iskrinim organizacijam v Kranju.

Razrahljane vezi s sosedi

Mladi strokovnjaki delajo s sodobnimi stroji

reme in delovnih sredstev, kar bo pomembno zlasti pri inženiring poslih.

Znotraj Iskre Kibernetike se TOZD Orodjarna uspešno razvija. Po reorganizaciji kranjske Iskre je bilo za probleme in načrte rodarne več posluha. Tudi prihodnje aktivnosti naj bi prinesle načrtovane rezultate. Nekoliko nedorečen je ostal položaj temeljnih organizacij skupnega pomena, lahko bi ga še izboljšali.

razvoj, tesno povezan z razvojnimi usmeritvami proizvodnih delovnih organizacij.

Možnosti za izvoz orodij in opreme so v skupnih poslih

Orodjarna je v preteklih letih izvozila precej opreme skupaj s tovar-

Razgovora ob obisku delovne skupine SOZD Iskra v TOZD Orodjarna v Iskri Kibernetiki so se udeležili:

Milan Bavac — direktor TOZD Orodjarna, Vinko Plešec — vodja proizvodnje, Franc Grašič — sekretar TOZD, Janez Oberstar — odgovoren za avtomatiko in robotiko, Josip Jereb — vodja kontrole in sekretar OO ZK Matija Pirc — predsednik sindikata, Matej Kurnik — predsednik delavskega sveta TOZD, Peter Kobal — glavni direktor DO Iskra Kibernetika, Nace Pavlin — direktor področja za kadrovanje in splošne zadeve, Franc Kozina — predsednik stalne akcijske konference ZK, Marjan Rahne — v. d. predsednika KS OO ZSM Kibernetike; v skupini iz SOZD pa so bili: Janez Kern — predsednik delavskega sveta SOZD Iskra, Pavle Gantar — član KPO SOZD Iskra, Jože Mokorel — predsednik ZSM SOZD Iskra, Miloš Pavlica — sekretar DPO in Avguštin Ciuha — predsednik konference sindikata.

Potrebujemo tehnološko-proizvodno koordinacijo v SOZD

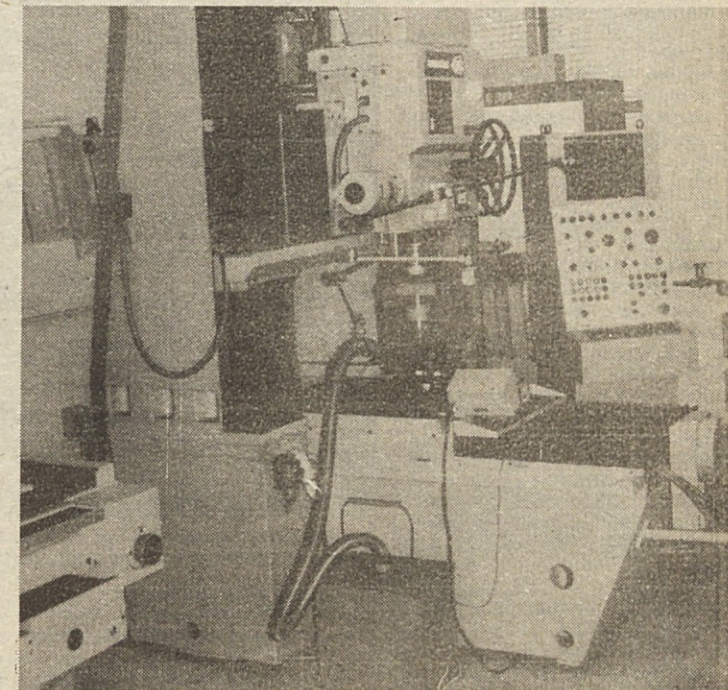
Na razgovoru so predstavniki orodjarne in DO Kibernetika opozorili, da v sestavljeni organizaciji Iskra nimamo ustrezne tehnološko-proizvodne koordinacije. Zato prihaja do podvajanja programov, neenotnega nastopanja predstavnikov Iskrinih organizacij na raznih natečajih, srečanjih ipd. Na tovrstne probleme so v Orodjarni naleteli ob uvajanju programa robotike. Pripravljajo tudi izdelavo orodij za tiskana vezja pa ne vedo, kje v SOZD bi jih lahko koristno uporabili. Takih in podobnih vprašanj je še veliko. Prav bi bilo, da bi SOZD Iskra namenila večjo pozornost področju samoopremljanja in orodjarstva. Obstoječe zmogljivosti naših orodjarn je treba povezati in jim omogočiti uspešen nadaljnji

nami, ki uspešno prodajajo domače znanje (N.p.: za tovarne v Tuniziji in Turčiji). Projektni posli so najboljše pot za izvoz domače merilne in orodjarske opreme.

S tem, ko je Orodjarna udeležena v izvozu, ima večje možnosti za nakup sodobne opreme. Sama namreč ne more investirati v stroje. Z razširitvijo proizvodnje Tovarne števcov je uspela dobiti nujno potrebno opremo, praktično nemogoče pa bo čez noč zamenjati iztrošeno opremo, s katero prizadevni orodjarji dosegajo zavidljive rezultate.

Dobri samoupravljalci

V TOZD Orodjarna je 285 zaposlenih. Letos bodo ustvarili okrog 850 milijonov dinarjev prihodka. Zadovoljni so z delom delegatov. Šest odstotkov zaposlenih je v zvezi komunistov, novih članov v zadnjih letih niso sprejemali, vendar veliko pričakujejo od mladih, ki

V CNC centru imajo vrsto računalniško krmiljenih strojev

Dolgoletni vodja obdelovalnice v orodjarni Franc Vončina se je prejšnji teden poslovil od sodelavcev. V kranjski Iskri je bil od njene ustanovitve, v pokoj odhaja s 40 leti delovne dobe. Spominski posnetek smo napravili pri stroju, s katerim je Vončina delal vrsto let.

so zdaj bolj aktivni. Sindikat uspešno rešuje vprašanja družbenega standarda, zlasti stanovanjska vprašanja in letovanje.

Skratka, Orodjarna je prizadevena in uspešen kolektiv, ki zna

izkoristiti svoje znanje in izkušnje. S tem pa pomaga k hitrejšemu vzponu kranjske Iskre, ki nenehno išče in snuje sodobne tehnološke rešitve.

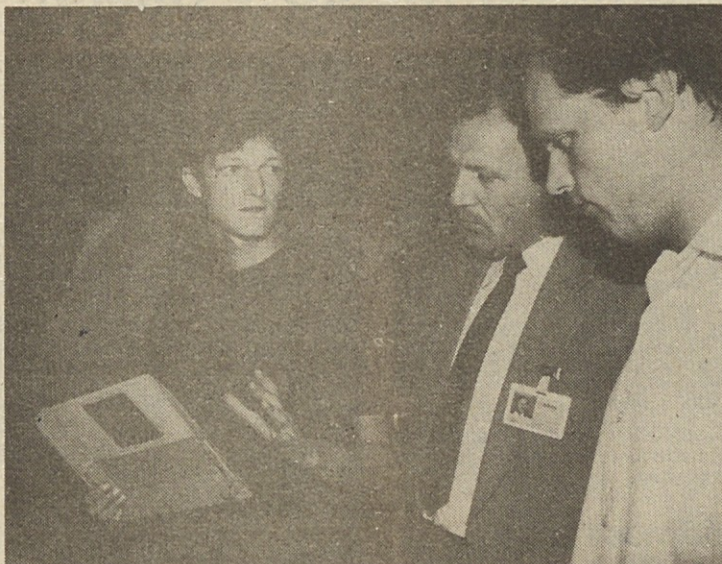
Alojz Boc

Oblikovanje mikroračunalniških naprav

V predverju Centra sistemov za avtomatizacijo je bila v petek, 24. t. m. manjša slavnost. V počastitev dneva mladosti se je Jurij Čížmek, oblikovalec iz TOZD Naprave za energetiko, DO Avtomatika, predstavil z razstavo oblikovalskih studij na področju mikroračunalniških naprav. Kot enega izmed pomembnejših činiteljev prodora na mednarodna tržišča, kot je ob otvoritvi poudaril Safet Medjedović, član KPO TOZD za področje mikroračunalniških naprav, uvrščamo industrijsko oblikovanje med ustvarjalno dejavnost, katere priložni smoter je opredelitev oblikovalske kakovosti industrijsko izdelanih predmetov. Te oblikovalske kvalitete vsebujejo tudi zunanjo podobo, vendar se nanašajo zlasti na tista strukturna in funkcionalna razmerja, ki določeni sistem spreminjajo vsebinsko, celovitostno in pri tem enakomerno upoštevajo izhodišča izvajalca in izhodišča uporabnika. Industrijsko oblikovanje zajema vse vidike človekovega okolja, ki so pogojeni z industrijsko proizvodnjo. Oblikovanje je namreč tista »demokratska« ustvarjalna dejavnost, ki omogoča najširši množici stik s kulturnimi dobrinami, ki se uresničujejo na najrazličnejše načine prav skozi porabnost ter tako učinkovito vzpostavljajo stik z drugimi kulturami in umetniškimi stvaritvami.

Zaradi vsega tega je prizadevanje za uvajanje oblikovanja v področju mikroračunalniških naprav tudi prizadevanje za višjo in

Jurij Čížmek ob otvoritvi razstave svojih izdelkov v predverju Centra sistemov za avtomatizacijo v Stegnah.

razvitejšo kulturo proizvodnje, zlasti ker terja sodoben oblikovalski proces polno prizadevnost od zasnovane do uresničitve.

Želimo biti prisotni na mednarodnih tržiščih s celovito podobo, katere bistvena sestavina je tudi industrijsko oblikovanje izdelkov, zasnovanih z mikroračunalniki. Vprašanje enakopravnosti v mednarodni menjavi postavlja oblikovanje v središče pozornosti glede na to, da je celotni razvoj proizvodov in asortimanov (obliko-

vnanje je nepogrešljiv del tega) vse močnejše orožje konkurence v borbi za mednarodna tržišča.

V času, ko je ponudba proizvodov in uslug vse bolj izenačena po njihovi resnični kakovosti (tehnologiji, funkciji, ceni...), si pridobiva poveljavno mesto kakovost izdelka, ki jo dosežemo z oblikovanjem.

Znano je, da agresivna gospodarstva razvitih dežel prodirajo z oblikovanjem na tržišča dežel v razvoju.

Lahko torej sklenemo, da zavzema danes pri pospeševanju izvoza v okviru celovite izvozne marketinške strategije neke proizvodnje, oblikovanje središčno mesto. Tudi pričujoča razstava je rezultat teamskega dela in tesne sodelavske proizvodnje z razvojem.

Lahko tudi rečemo, da ne moremo govoriti o uspešnem oblikovanju v naši DO Avtomatika. Na tem bomo morali še veliko delati, da pridemo na raven oblikovanja v Iskri konec šestdesetih in v začetku sedemdesetih let. Razstava je trajala od 22. do 28. maja.

Se nekaj podatkov o avtorju:

— Jurij ČIŽMEK, rojen 29. junija 1957 v Kopru

— 1977. leta maturiral na Šoli za oblikovanje v Ljubljani

— 1977-1979, 6. mesecev zaposlen pri Hoja, Ljubljana, ostalo delal doma (natečaj, manjši projekti — značke ipd., za Koroške Slovence)

— 1979 — opravil sprejemni izpit na »Central school of art and design« Department of industrial design — ENGINEERING SOUTHAMPTON ROW, LONDON, U. K.

— 1982 — diplomiral na CSAD, London

— 1982/83 — ustvarjal skulpture v letu, sodeloval na »Zagrebački salon 1983« in manjših razstavah

— 19. novembra 1984 — se je zaposlil kot pripravnik v Iskri — AVTOMATIKA, TOZD Tovarnaprav za energetiko in teleinformatiko Ljubljana, Stegne 15 b

Š. D.

Kondenzatorji Iskra Iskra Iskra Iskra Isk

V prvem trimesečju dosegli 25% letošnjega plana proizvodnje

Znani so že rezultati o poslovanju DO Kondenzatorji v prvem trimesečju letošnjega leta. V tem času so v Semiču proizvedli blaga v vrednosti 210.977.329 dinarjev (po enotnih stalnih cenah iz leta 1980), kar pomeni za 24,8% večjo proizvodnjo od dosežene proizvodnje v istem obdobju lani.

Plan proizvodnje (tekoče planske cene) je bil v tem obdobju uresničen v višini 25%, pri čemer so plan proizvodnje za domači trg uresničili v višini 24%, medtem ko je bil plan proizvodnje, namenjen izvozu, uresničen v višini 26%.

V prvih treh mesecih letošnjega leta so v DO Kondenzatorji prodali blaga v vrednosti 1.166.692.640 dinarjev in tako realizirali 25% plana prodaje. Pri tem pa se položaj pri doseganju vrednosti planirane proizvodnje prodaje razlikuje od realizacije planirane proizvodnje, saj so v Semiču že uresničili 29% letnega plana prodaje, namenjene domačemu trgu in le 20% plana prodaje za izvoz.

V obravnavanem obdobju so v Semiču izvozili blaga v vrednosti 1.675.953 dolarjev in, kot smo že pravkar zapisali, uresničili 20% letnega plana izvoza. Stanje izvoza na konvertibilni trg je slabše, saj so uresničili le 17% izvoznega načrta na konvertibilno območje, kamor je šlo za 908.342 dolarjev blaga, medtem ko so na klirinško območje izvozili blaga v vrednosti 767.611 dolarjev in tako uresničili 25% izv-

oznega načrta na klirinško območje.

V prvih treh mesecih letošnjega leta je bil celotni izvoz za 18% večji v primerjavi z istim obdobjem 1984 leta. Večji izvoz je posledica večjega izvoza na klirinško območje, saj je izvoz na konvertibilno območje manjši za 29% od doseženega izvoza za isto območje v lanskem obdobju prvih treh mesecev.

V Semiču so v prvih treh mesecih letošnjega leta uvozili materiala v vrednosti 775.000 dolarjev. Tako so letni plan uvoza uresničili v višini 16%. Vendar je pri tem treba pripomniti, da so načini uvoza reprodukcijnega materiala glede na vire financiranja različni in tako so redno uvozili za 579.000 dolarjev reprodukcijnega materiala. V primerjavi s prvim lanskim četrtletjem se je uvoz zmanjšal za 40%. Tako je torej v semiški DO opaziti bistveno nasprotni trend pri gibanju uvoza. Eden izmed temeljnih razlogov drugačnega trenda uvoza je v tem, da v letošnjem prvem trimesečju niso uvozili še ničesar na kredit, hkrati pa se znižuje delež uvoza reprodukcijnega materiala prek ostalih DO in sicer od 264.000

dolarjev na 120.000 dolarjev, kar pomeni, da se je letos uvoz prek ostalih DO zmanjšal za polovico.

Glede zaposlenih pa številke kažejo, da je DO Kondenzatorji na dan 31. 3. letos zaposlovala 1718 delavcev, kar pomeni 9 delavcev več kot na zadnji dan 1984. leta. V primerjavi s številom zaposlenih na

dan 31. 3. lanskega leta se je število zaposlenih povečalo za 8%.

Neto osebni dohodek na zaposlenega je v prvem četrtletju letos znašal 31.578 dinarjev in je za 73% večji kot v prvem četrtletju lani.

In za konec naše informacije še nekaj besed o investicijah. V Semiču so v prvih treh mesecih letos investirali v objekte 548.186 dinarjev in v opremo 18.016.589 dinarjev, s čimer so načrt investicijskih vlaganj v tem času uresničili komaj v višini 2,4%. D. Ž.

Iz semiške Iskre

Hočemo še boljše delati!

Kolektiv TOZD Magneti si v letošnjem letu še bolj intenzivno prizadeva za optimalno organizacijo proizvodnega procesa in za visoko delovno storilnost. Rezultati, ki so jih dosegli v prvem četrtletju, kažejo na to, da so uspeli izboljšati nekatere bistvene kazalce poslovanja.

Proizvodni načrt za letošnje prvo četrtletje so presegli za 10%, celotni prihodek je za 3% višji od planiranega, dohodek za 7% in čisti dohodek za 10%. Zataknilo pa se je pri izvozu, ki je nižji od vrednosti, ki so jo načrtovali za prvo trimesečje. Zato bo treba v drugem polletju zastaviti vse moči, da bodo zamujeno nadoknadili. Seveda že zdaj ne držijo križem rok. Na zboru delavcev se je porodila pobuda za akcijo, v kateri bi vsak delavec prispeval še dodatno osemurno delo. Pestijo jih namreč problemi z neplačano realizacijo, kar se odraža tako, da del sredstev, ki bi jih nujno potrebovali, dobijo šele v naslednjem obračunskem obdobju. Odločili so se, da pospešijo obračanje obratnih sredstev in to tako, da je celoten kolektiv delal dve sobotni v maju.

Vsekakor omenjeni način izboljševanja proizvodnih rezultatov ni vsakdanji pojav v naši delovni organizaciji, zato bi veljalo prisluhniti članom kolektiva. Povprašali smo jih za osebno mnenje o tem, kakšno je bilo delovno vzdušje in kako ocenjujejo akcijo, še posebej, ker so se proizvodnim delavcem za stroji pridružili tudi režijski.

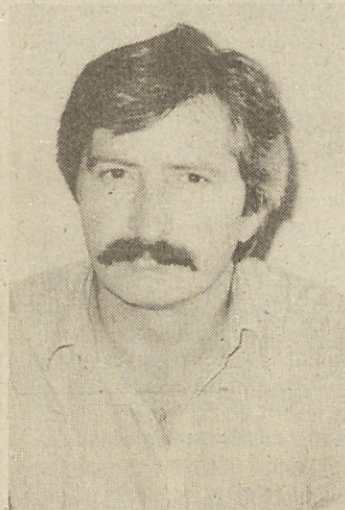

RAĐE ZEKOVIĆ, vodja kadrovske službe: »Posebnost naše akcije je v tem, da smo se zanj odločili kljub dokaj ugodni realizaciji planskih nalog, saj vemo, da se jih druge po-

navadi lotijo takrat, ko gredo stvari narobe. Hočemo še boljše delati in to vse leto, zato ni izključeno, da bomo podobne akcije še organizirali. Pobuda zanjo je nastala na zboru delavcev, povsem spontano, vsi delavci smo jo navdušeno pozdravili, saj se dobro zavedamo, da bomo le z delom lahko izpolnili zastavljene cilje. Navadno zaključimo obračunski mesec 25. v mesecu, upamo pa, da nam bo uspelo z dodatnim delom ob sobotah končati naloge za prvo polletje že 20. junija. S tem, ko bi prej poslali fakture za odpredeljeno blago, bi lahko bistveno zmanjšali neplačano realizacijo.

Načrtujemo od 20% do 30% ugodnejše rezultate, vendar ne izključno s to akcijo, temveč tudi z drugačnim pristopom k delu. Naša sedanja prizadevanja so usmerjena predvsem k odpravi občasnih zastojev v proizvodnji. Večkrat se nam namreč dogaja, da se izdelki kopičijo na posameznih operacijah. Z vrsto dodatnih procesov hočemo ustvariti bolj tekoč tehnološki proces. Skušamo enakomerno obremeniti tiste točke v samem procesu proizvodnje, ki zaenkrat še ne omogočajo hitrejšega dela. Zaradi same narave dela spremembe še niso mogoče povsod, kot na primer pri segrevanju magnetov v termični peči, ki obvezno traja dvanajst ur. Pri drugih operacijah smo podaljšali obratovalni čas zato, da imamo vedno na voljo dovolj izdelkov za redno obdelavo.

Naslednji korak, ki ga namestavamo storiti za večjo učinkovitost, je uvajanje kakovostnih norm, hkrati pa naj bi začeli s krožki za kakovost. Priprave so že stekle, organizirali smo obširen seminar, na katerem so se vodstveni in vodilni delavci seznanili s strokovnimi in organizacijskimi vidiki dela na tem področju. Od vseh navedenih ukrepov se nadejamo precejšnjih uspehov, prvi premik pa je bil storjen s prostovoljno delovno akcijo, ki je pokazala, da nam volje ne manjka. Veseli me, da so imeli proizvodni delavci priložnost videti, da tudi mi, »režijci« znamo delati. Posebno vrednoto pa vidim tudi v človeškem zblizevanju med nami, saj se je znova izkazalo, da smo izredno homogen kolektiv.«

MENSUR ALIĆ, vodja proizvodnje: »Vzdušje v soboto je bilo izredno, kar ni nič presenetljivega, saj so medčloveški odnosi pri nas na splošno dobri. V proizvodnji ne poznamo prisile, vse tekoče zadeve rešujemo z medsebojnim dogovarjanjem, ker menimo, da je kakršenkoli drug način že zastarela metoda.

Režijski delavci so se hitro prilagodili delu v proizvodnji in celo presegali norme, čeprav so se morali pošteno potruditi. Rad bi dodal še to, da sem bil kot vodja proizvodnje v skrbeh, ker so v soboto prvič v zgodovini te tovarne obratovalle vse tri livarske peči hkrati, s čimer se je povečala tudi možnost nesreče. Vendar je bil moj strah neutemeljen, saj je koordinacija opravil potekala nemoteno, tudi neproizvodni delavci so bili popolnoma kos zastavljenim nalogam.

MAJDA MATKO, referent za OD: »Menim, da je akcija

izredno uspela, delo v proizvodnji sem sprejela enako kot svoje vsakdanje. Zadolžena sem bila za enostavna opravila — zlaganje za brušenje in pri tem nisem občutila posebnega napora. Pri stroju, kjer sem delala, norma še ni določena, vendar so mi sodelavci glede na izkušnje povedali, da sem jo celo presegla in to tudi zato, ker si nisem privoščila odmora in sem neprekinjeno vztrajala pri delu. Upoštevati pa je treba, da sem ga le enkrat opravljala, iz dneva v dan verjetno ne bi dosegla tako dobrih rezultatov.

TONE KOŠIR, villarist: »Z veseljem smo se udeležili te akcije in mislim, da smo tudi precej presegli norme. Imeli smo obilo volje, saj vemo, da z dodatnim delom pomagamo sebi.«

— Kakšno mnenje pa imate o »režijcih, ki so vam prišli na pomoč? — »Bili smo zelo presenečeni, kajti vse jim je šlo od rok, kot da bi stalno delali z nami. Med seboj smo se še bolj zblížali, pomenili smo se o skupnih problemih in tudi nasmejali. Učiti jih ni bilo treba preveč, saj pri nas tudi delavci, ki ne delajo v proizvodnji, dobro poznajo proizvodni proces in njegove posebnosti.«

— Bi bili še kdaj pripravljeni delati v soboto, če bi vedeli, da s tem pomagate izboljšati splošni gospodarski položaj kolektiva?

»Zakaj pa ne, še nikoli nismo rekli ne!«

I. S.

Naših štirideset let

Piše: Dušan Željeznov

Ing. Marjan Lavrenčič

Bil je odprt in iskren človek

Ko se je tako izteklo dokumentarno pričevanje o ing. Lavrenčiču, smo menili, da bi o njem kot človeku in ustvarjalcu spregovorili tudi nekateri njegovi še živeči sodelavci, ki so ing. Lavrenčiča dobro poznali in z njim sodelovali ter delili vse dobro in hudo v času nastanka, razvoja in razmaha Iskre. Zaprošili smo ing. Milana Železnika, danes veterana in enega izmed soustanoviteljev Iskre, da bi obudil nekaj spominov na ing. Lavrenčiča kot človeka in tehnika.

»Inženir Lavrenčič je bil zelo temeljit človek,« se ga danes spominja ing. Železnik, »vsakega dela se je lotil studiozno tako, da ni bil nikoli sovjevrstni improvizator. Sleherno nalogo je vedno jemal kot kompleksno nalogo, kot nalogo, ki jo je treba vsestransko preštudirati. Ko je, na primer, reševal svojo problematiko v orodjarni, kot konstrukcijo orodja, je novosti, ki jih je bil našel v strokovni literaturi, med njimi na primer normalna ohišja za orodja, dalje posebna ohišja s krogličnimi vodili za orodja in podobno, takoj vpeljal v našo orodjarno. Zato lahko tudi danes rečem, da je bila takrat naša orodjarna najmodernejša pri nas tako glede na način dela, kot na rezultate, ki so bili pri delu očitni in vidni. Takrat smo naročali za naše potrebe notranje brusilne stroje, koordinatne brusilne stroje in še druge novosti. Imeli smo tudi prvi erozijski stroj za izdelavo matric in čepov v orodju. Zato lahko tudi danes ugotovljam, da so bile ideje inženirja Lavrenčiča v čisto konkretnem izvajanju zelo sodobne. In prav zato je takrat tudi pripeljal našo

orodjarno na zares zavidljivo raven.

Glede organizacije tehnološkega oddelka pa je gledal ing. Lavrenčič prav znanstveno v prihodnost. Njegova ideja je bila vpeljava oddelka oz. pododdelka za izdelavo tehnološkega procesa, za študij le-tega. Tako smo, na primer, imeli v tem oddelku dva zelo sposobna inženirja — Vršca in Baloha. Dalje je bila njegova ideja organizacija delavnice za poskusne serije in tudi ideja, da so v tehnologiji oddelili majhen oddelek za konstrukcijo tehnoloških pripomočkov. V tem oddelku so nastajali tekoči trak — konstrukcija traku, potem pa je stekel na takšnem traku tehnološki proces, ki ga je bilo treba razdeliti na posamezne faze. Za vse to je bil potreben poseben študij. In za vse takšne stvari je bil inženir Lavrenčič kot rojen. Imeli smo srečo, da smo dobili pravega človeka za to delo.

Vse to se mi je posrečilo takrat, ko sem leta 1949, ali najkasneje 1950 leta ugotovil, da je ing. Grčar, ki je bil prej vodja tehnološkega oddelka, preveč praktik in bi odlično vodil čisto praktična inženirska dela v proizvodnji, inženir Lavrenčič pa je takrat vodil proizvodnjo in bil preveč študijski človek v primerjavi s praktičnimi deli in opravili. Zato sem jima predlagal, naj zamenjata svoji dolžnosti in to se je potem izredno obneslo, kar za celotno naslednje desetletje.

Takrat, že po združitvi telekomunikacij in TELA z Iskro, se je začela porajati velika investicija in zagisati jo je bilo potrebno na papir. Posamezne Iskrine tovarne so morale

Ing. Milan Železnik: Ing. Lavrenčič je bil zelo temeljit človek....

posredovati svoje ideje in tudi svoje perspektivne programe, jim dati svojo ustrezno obliko in vsebino — torej kompletan projekt. Inženir Lavrenčič pa ni sodeloval samo pri posameznih delih tega projekta, temveč je prevzel organizacijo v teh tovarnah tako, da so na enotnih načelih za vso Iskro tovarne projekte tudi izdelale. Sodeloval je s posameznimi projektanti po tovarnah, jim dajal navodila, kako in kaj naj delajo, da bi tako vsaj do neke mere kot Iskra enotno prenesli naše programe v celoten Iskrin investicijski program.

Nova Gorica je bila druga izmed naših novo preseljenih proizvodnih iz Kranja. Za Novo Gorico se je že v Kranju inženir Lavrenčič poglobil v njeno novo tehnologijo za serijsko izdelavo izdelkov za avtoelektriko. Takrat smo v proizvodnji postavili linijo za avtodinamo. Omenjeno linijo je preštudiral in pod njegovim popolnim vodstvom je bila linija tudi dodela-

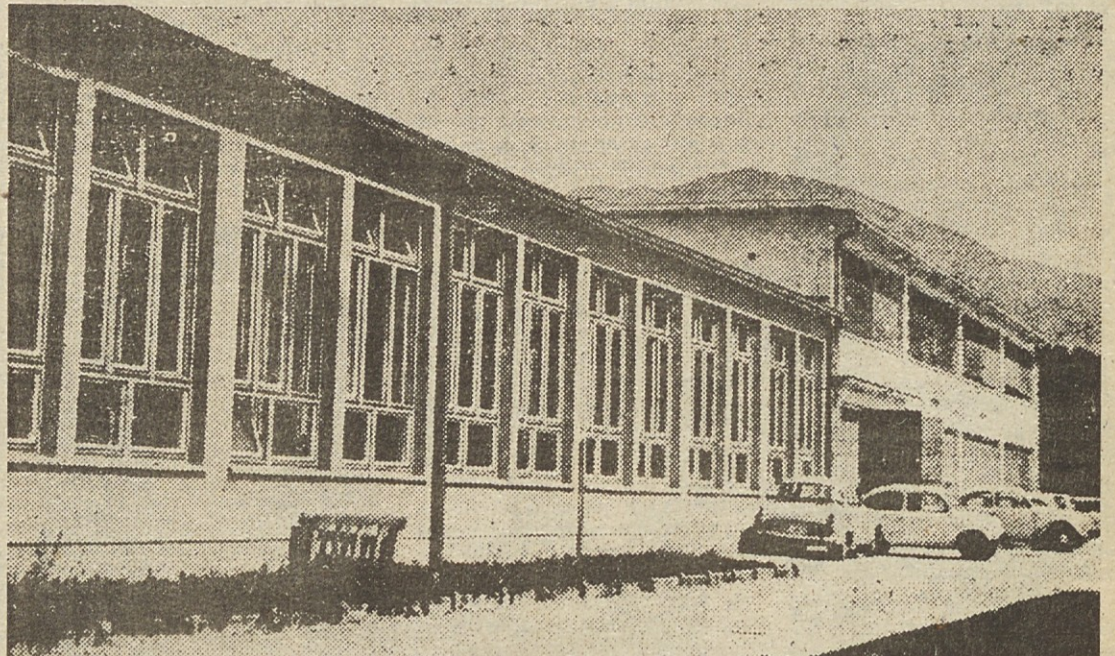
na. Zanj smo nabavili nekaj novih strojev — bilo je leta 1958 — in linija je poskusno obratovala v poskusni proizvodnji v delavnicah na Savski loki v Kranju ter tudi pokazala prve možnosti za serijsko proizvodnjo tega izdelka. Potem so celotno proizvodno linijo prenesli v Novo Gorico in tam se je vse ponovilo kot v Kranju. Ing. Lavrenčič je sodeloval pri tem in tudi dočkal rezultate. Prav v tej liniji je videl svoj veliki tehnološki rezultat, bil je ponosen nanj in zadovoljen in na tem je temeljila njegova želja po vzpostavitvi tovarne v Novi Gorici. Sicer pa je bila takrat novogoriška tovarna sorazmerno majhna. Takrat smo izdelovali diname dveh vrst, tehnološko pa so bili ista stvar, nadalje pa sta bila tu še regulator in zaganjalnik, prav tako prenešana iz Kranja v Novo Gorico.

Vse ostale izdelke, ki so nastali pozneje, je uvajala novogoriška tovarna sama. Mislim, da je bil že takrat v proizvodnji magnetni vžigalnik za mopede, ostali asortiment izdelkov novogoriške tovarne pa se je razširil pozneje.

Inženir Lavrenčič je bil zelo odprt in iskren človek. Bil je zvest svojemu poklicu. Sem ni štel samo svojega dela v tovarni, ampak je imel rad sestanke inženirjev in tehnikov. Na njegovo pobudo se je v Kranju inženirska in tehniška ekipa večkrat sestajala. Bil je pobudnik različnih družabnih večerov, na katerih smo se zbirali in pogovarjali. Imeli smo tudi predavanja, po predavanju pa tudi zabavo. Bil je zares zelo družaben človek.

In končno, imel je tudi dragocen smisel za teamsko delo, v katerem so bili vsi elementi tehnološkega dogajanja točno določeni in definirani.

Tako o pokojnem inženirju Lavrenčiču njegov tesni, dolgoletni in zvesti sodelavec ing. Milan Železnik danes.

Naša tovarna v Otočah je tudi ena izmed Iskrinih tovarn, ki jo je pomagal snovati in graditi ing. Lavrenčič. Posnetek tovarne v Otočah je iz leta 1970.

Po 40 letih spet na poteh solza

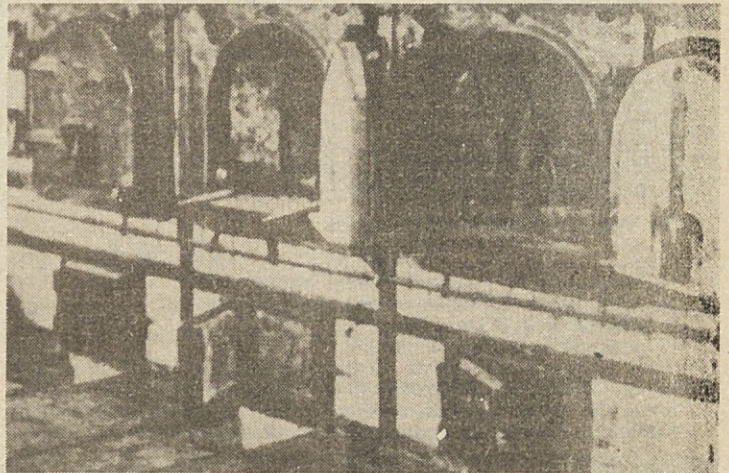
Kot iz morečih sanj smo se proti večeru odpeljali v bližnje mesto Weimar, iz katerega so v prvih dneh svobode v taborišču, ameriški vojaki privedli domačine v taborišče, da bi videli, kaj se je tu dogajalo. Ti so z grozo v očeh videvali delo svojih bivših idolov... Weimar s ca 80.000 prebivalci, s številnimi spomeniki (Liszt, Nietzsche, Schiller, Goethe), z galerijami, gledališči, visokimi šolami, s strojno, optično, železniško industrijo — spominja na čase Weimarske republike (1919 — 1933), ko so dali velika pooblastila predsedniku z ustavnimi določili v demokraciji zvezni državi Nemčiji. To pa ni merilo, da se mesto ne bi ponašalo s slavno zgodovino iz časa življenja velikega pesnika, oz. nemškega književnika Goetheja (1749 — 1832) in njegovega prijatelja pesnika in dramatika Schillerja (1759 — 1805), profesorja zgodovine na univerzi v bližnji Jeni. Weimar je kraj, kjer so bila ustvarjena tudi nam dobro znana dela omenjenih velikih mož nemškega naroda (Goethe, Schiller) Xenija, Razbojnik, Kovarstvo in ljubezen, Don Carlos, Marija Stuart, Devica Orleanska, Pesništvo in resničnost, Zahodno-vzhodni divan, Herman in Doroteja...

Tako ta dva moža, katerih spomenik stoji danes pred mestnim gledališčem, še vedno pomirjujoče vplivata na burno zgodovino pokrajine Turingije pod hribom Ettersberg.

Noč je že v polni svoji sivini legla nad pokrajino, ko smo se vračali v hotel Vilnyus v mestecu Erfurt, da si odpočijemo, ker nas naslednji dan pot pelje v mesto Nordhausen, oz. v taborišče Dora.

Pot do industrijsko-rudarskega mesteca Nordhausen je minila v spominih na obisk taborišča Buchenwald in se zaključila z besedami taboriščnika Milana Filipčiča iz Maribora: »Buchenwald je imel več zunanjih izpostav. Ena najhujših je bila taborišče Dora, ki se je osamosvojila v samostojni koncentracijski lager oktobra 1944. leta. Prvi interniranci so prišli v Doro 22. 8. 1943. leta, prvi Jugoslovani pa oktobra 1943. leta. Jugoslovani so bili v Dori nekaj več kot 800. V dveh vzporednih podzemskih predorih dolgih 1.800 m in s 46 prečnimi dvoranami smo izdelovali rakete V1 in V2. »Jetniki so bili pod zemljo tudi po več mesecev nepretgoma. Smrtnost je bila velika, saj jim esesovci niso dali niti vode. Tako je v Dori umrlo, ali bilo ubitih do osvoboditve približno 15.000 ljudi.

Današnji obisk taborišča Dora ni tako grozoten, saj v rove, v katerih so izdelovali rakete ni dostopa, a obisk »apel placa«, pred katerim stoji 40 m dolg brnast relief, ki ponazarja delo taboriščnikov premalo pa ponazori trpljenje, ki je 15.000 jetnikov vodilo v smrt, ki so jih nato sežgali v krematoriju na hribčku. (V začetku so jih vozili v druge krematorije). Večna plamenica pred spomenikom ob krematoriju pa spominja na čase, ko so tu umirali ljudje, ki so po logiki nacizma z delom zaslužili smrt — izničenje. Sam vhod v taborišče pa danes straži nosilno prevozno sredstvo — voz — za raketo, katera naj bi pod oznako V2 zaslužila celotno Evropo, a to se zaradi sabotaž jetnikov in napačnih izračunov pri točnosti dosega rakete

Peči v buchenwaldskem krematoriju. Gorele so noč in dan in sežgale čez 57.000 ljudi

ni zgodilo, kljub temu pa so bile te rakete uporabljene pri napadu na Anglijo. Če so esesovci izvedeli, ali vsaj posumili v možnost sabotaže posameznika, ali če je ta želel priti do nujno potrebne vode, so ga pretepli, nato so mu v usta vtaknili poseben čep in ga takega obesili. To so delali pred ostalimi zaporniki, da bi jim s tem vtepli v kosti čim več strahu, a moč jetnikov je bila močnejša. Vrata Dore so se odprla v svobodo in »Mittelbach Dora« je bil s svojimi »oprodami« pokončan ter je ostal vse do danes le trpek spomin na žrtve. Beseda-predsednika internacionalnega komiteja internirancev gospoda Valterja Bartla, izrečena v sprejemni hali hotela politične šole delavcev Nove Ne-

móje nam Jugoslovanom ob sprejemu: »Zavedajte se, da so na teh tleh trpeli ljudje in, da so žrtve ljudi, lahko tudi v spomin, a vedno v opomin, da naj se to ne povrne več, da je na teh žrtvah in grobovih treba čuvati mir, svobodo in dostojanstvo slehernega človeka tega planeta. Zato čuvajmo te pridobitve, ki so potrjene s krvjo slehernarodnosti sveta,« nam je bila tudi poslovlina beseda in vodilo za našo nadaljnjo pot, ko se poslavlja od koncentracijskega taborišča Dora in nas iz zvočnikov pri-tajeno pozdravlja Internacionala...

Voznjo nadaljujemo skozi mesto Sondershausen, ki ima 32.000 prebivalcev in je bogato z bakrovimi rudniki, a ima tudi zelo težke pogoje izkopavanja bakrove rude saj morajo rudarji 1 km pod zemljo ponekod leže kopati rudo, ker je bakrova žila visoka tudi samo 80 cm. Kljub temu pa je za življenje dobro preskrbljeno, saj so dohodki, oz. standard na dokaj visoki ravni.

Počasi se vzpenjamo na 457 m visok hrib Kyffhäuserburgberg, kjer nas pozdravi mogočen spomenik nemškega kralja Matjaža, sam zaspani Barbarossa, ki mu je stoletna zgodovina dala svoje pribežališče v skladni steni. A kaj nam je pomnil ogled te mogočne zgradbe, ko pa smo bili še vsi v spominih na težke dni Hitlerjeve Nemčije po obiskih taborišč smrti. V upanju, da Barbarossa trdno spi, smo se v njegovi tihoti želeli odpočiti, a žal nam to ni uspelo. Ob samem prihodu so nas pozdravili mladi ljudje DDR z gesli »Kapitalisten raus, Schweine Kapitalisten« in kar verjeti ne moremo, da se je to zgodilo na tleh naroda, ki ima do skrajnosti izoblikovano natančnost, delo, odgovornost in kulturo... Solza v očeh prenekaterega preživelega iz taborišč je bila znak, da zgodovina ne spi, ampak podžiga čudne strasti v mladih Nemcih. Zakaj je to treba bilo, o, le zakaj? Če pomislimo, da ti mladi ljudje šele vstopajo v življenje.

Buchenwaldski kamnolom, mnogim zadnja življenjska postaja

ISKRA — Industrija širokopotrošnih izdelkov, n.sol.o.
TOZD Tovarna antenskih naprav Vrhnika, n.sub.o.
Vrhnika, Idrijska c. 42

komisija za delovna razmerja
 objavlja naslednja prosta dela in naloge

1. kontrolor procesa

Pogoji:
 — Strojni tehnik — srednja 4-letna izobrazba
 — 3 leta delovnih izkušenj v kontroli
 — poskusno delo traja 2 meseca

2. tehnolog II

Pogoji:
 — Elektronik — srednja 4-letna izobrazba
 — 3 leta delovnih izkušenj v tehnologiji
 — poskusno delo traja 2 meseca

3. nabavnega referenta

Pogoji:
 — Elektrotehnik — srednja 4-letna izobrazba
 — 2 leti delovnih izkušenj pri komercialnih delih
 — vozniški izpit B kategorije
 — poskusno delo traja 2 meseca
 Pisne prijave s priloženimi dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov: ISKRA ISP TOZD ANTENE Vrhnika, Idrijska c. 42 za komisijo za delovna razmerja. Kandidate bomo o izbiri obvestili v 15. dneh po sklepu o izbiri.

Delavski svet

ISKRA — SOZD Eektrokovinska industrija, n.sol.o. Ljubljana
 razpisuje
 po sklepu 6. zasedanja z dne 14. 5. 1985 in v skladu s 70. členom Statuta SOZD Iskra ter v zvezi s 77. členom Samoupravnega sporazuma o združevanju v OZD Iskra prosta dela in naloge

— člana kolegijskega poslovodnega organa SOZD Iskra za organizacijo in informatiko

Kandidati morajo poleg splošnih pogojev, ki so določeni z zakonom, izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:
 — da imajo visoko ali višjo strokovno izobrazbo,
 — da imajo 5 let ustreznih delovnih izkušenj,
 — da so sposobni voditi in organizirati delo,
 — da imajo ustrezne moralno-politične vrline, ki zagotavljajo aktiven odnos do samoupravne socialistične družbene ureditve in do razvijanja samoupravnih družbenoekonomskih odnosov,
 — da obvladajo najmanj enega izmed svetovnih jezikov.
 Izbrani kandidati bodo imenovani za dobo 4 let.
 Pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev naj kandidati naslovijo v 15 dneh po objavi (DELO, dne 24. 5. 1985) na naslov: SOZD Iskra — Tajništvo samoupravnih organov, Ljubljana, Trg revolucije 3/12 z oznako »za razpisno komisijo«. Prijavljene kandidate bomo o rezultatih razpisa obvestili v 15 dneh po opravljeni izbiri.

ISKRA INDUSTRIJA ZA AVTOMATIKO
n.sub.o., Ljubljana, Stegne 15 b,
TOZD Tovarna orodij Ljubljana, n.sub.o.
Ljubljana, Stegne 15

Komisija za delovna razmerja oglašja prosta dela in naloge samostojnega projektanta — razvijalca orodij ali konstrukterja projektanta za orodja

Pogoji: dipl. stroj. ing. oziroma stroj. ing., 3 leta delovnih izkušenj pri konstruiranju orodij, poskusno delo 90 dni, osebni dohodek 68.800,00 din oziroma 58.700,00 din

strugarja

Pogoji: poklicna kovinarska šola, 4 leta izkušenj na zahtevnih delih struženja, poskusno delo 60 dni, osebni dohodek od 44.600,00 din do 50.620,00 din

dveh rezkalcev

Pogoji: poklicna kovinarska šola, 4 leta izkušenj na zahtevnih delih rezkanja, poskusno delo 60 dni, osebni dohodek od 44.600,00 din do 50.620,00 din.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjega dela naj kandidati pošljejo v 8 dneh po objavi v kadrovske službe na gornji naslov. Kandidate bomo o izbiri obvestili najpozneje v 30 dneh po končanem zbiranju ponudb.

ISKRA INVEST SERVIS p.o.
vzdrževanje in tehnično upravljanje stavb
Trg revolucije 3
61000 Ljubljana

Komisija za medsebojna razmerja vabi k sodelovanju za vodenje projektov, strokovne in operativne posle na področju investicij, investicijskega vzdrževanja, prostorskega razvoja in ekologije več strokovnjakov VI. in VII. stopnje (inženirjev in dipl. inženirjev) različnih strok. Zaželjena je strokovna praksa na navedenih področjih, predvsem pa mora biti izkazana pripravljenost za strokovno izpopolnjevanje in timsko delo, poleg tega pa objavljamo še naslednja prosta dela in naloge:

— Tehnološka priprava in nadzor strojnih del

— 1 delavec (ponovna objava)

Pogoji: strojni tehnik z 3 leti delovnih izkušenj na področju priprave tehnološke dokumentacije pri vzdrževanju in adaptacijah strojnih naprav, poskusno delo traja 3 mesece,

— Izvrševanje zahtevnejših del na elektro strojnih napravah

— 1 delavec

Pogoji: strojni ključavničar z 2 leti delovnih izkušenj pri vzdrževanju strojnih naprav, poskusno delo traja 2 meseca,

— Izvrševanje knjigovodskih del — dobavitelj

— 1 delavec

Pogoji: ekonomski tehnik z 2 leti delovnih izkušenj na področju evidence dobaviteljev, poskusno delo traja 3 mesece,

— Postavljanje teksta na IBM composerju

— 1 delavec

Pogoji: administrator-daktilograf z 1 letom delovnih izkušenj pri administrativnih ali daktilografskih delih, poskusno delo traja 2 meseca.

— Strežba gostov — zahtevnejša opravila

— 1 delavec

Pogoji: kuhar z 2 leti delovnih izkušenj v gostinstvu, poskusno delo traja 2 meseca,

— Posredovanje telefonskih pogovorov

— 1 delavec za nedoločen čas in

— 2 za določen čas

Pogoji: telefonist s končanim tečajem za telefonista in 6 mesecev delovnih izkušenj pri delu v telefonski centrali, poskusno delo traja 2 meseca,

— Čuvanje objektov

— 1 delavec za nedoločen čas in

— 1 delavec za določen čas

Pogoji: poklicna šola poljubne smeri in 6 mesecev delovnih izkušenj pri podobnih delih, opravljen tečaj za varnostnika, poskusno delo traja 2 meseca,

— Čiščenje objektov

— 5 delavk za nedoločen in

— 3 delavke za določen čas

Pogoji: končana osnovna šola in 3 mesecev delovnih izkušenj na področju dela s čistilnimi napravami, poskusno delo traja 2 meseca.

Kandidate vabimo, da pisne ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljejo v 8 dneh po objavi ali se oglasijo osebno na razgovor v kadrovske službe Iskra Invest servis, Ljubljana, Trg revolucije 3.

SOZD ISKRA

Komisija za nagrajevanje
uspešnih diplomskih in magistrskih nalog

v skladu s Pravilnikom o nagradah in priznanjih ISKRE objavlja razpis

Nagrad za uspešne diplomske in magistrske naloge

Namen nagrajevanja je spodbujanje povezovanja študentov z organizacijami združenega dela in seznanjanje z njihovim bodočim delom, študentom omogočiti stik z raziskovalnim delom in konkretnimi nalogami pod strokovnim vodstvom profesorja-mentorja na šoli in strokovnjaka mentorja v organizaciji združenega dela ter vzpodbujati zanimanje za reševanje problemov, ki se pojavijo pri delu in poslovanju v organizacijah združenega dela Iskre.

Pogoji: V poštev pridejo diplomske in magistrske naloge, ki so bile opravljene v letu 1984 in niso kandidirale v lanskem letu in naloge, opravljene v letu 85 do zaključka razpisa. Za nagrado lahko kandidirajo samo naloge, ocenjene z oceno prav dobro in odlično.

Naloge se ocenjujejo z vidika:

— izvirnost in praktična uporabnost

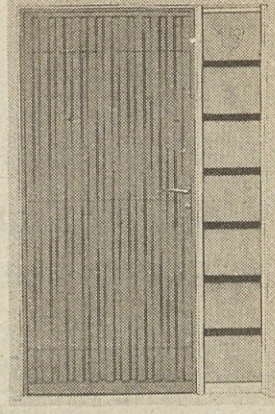
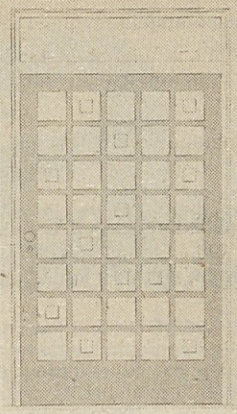
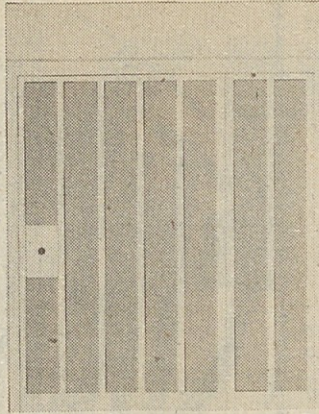
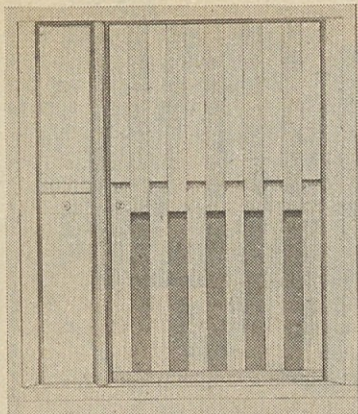
— koristnost naloge za Iskro

— zamenjava tujih materialov in opreme z domačimi

Skupaj s prijavnico, ki jo dobijo kandidati v vseh kadrovskih službah Iskre, dostavijo kandidati izvod naloge najkasneje do 30. avgusta 1985 na naslov: Skupne službe SOZD Iskra, Trg revolucije 3, Ljubljana (nagrade za uspešne diplomske naloge).

Nagrade: Podelili bomo do 10 denarnih nagrad v višini po 30.000 din. Podelitev nagrad do decembra 1985.

Iz arhitektove beležnice

Morda vam oblikovno, dimezijsko, ali iz drugih razlogov, pri gradnji stanovanjske hiše ne ustrezajo vhodna vrata proizvajalcev tipskih izdelkov.

Če ste se odločili, da jih boste dali izdelati po naročilu, v dilemi pa ste, kako naj bodo oblikovana, vam danes predstavljamo nekaj rešitev.

Vrata so lahko izdelana iz trdega ali mehkega lesa. Površinska obdelava pa je možna na več načinov:

— lakirana s prozornim lakom, ali tako, da je osnovna struktura lesa vidna — premazana z različnimi impregnacijskimi sredstvi (sadorin, lasol, beltop, rustikal...) v barvah po želji.

— z oljnimi barvami mat, ali na lesk, prav tako v barvah po želji. Če ima kdo specifične želje pri rekonstrukciji starejših hiš, ali pa pri novogradnji s posebnimi zahtevami in ima pri oblikovanju vhodnih vrat probleme, naj se pisno oglasi na naslov uredništva in skušali vam bomo pomagati.

mik

Maj — veliki traven

Nobenega meseca niso pesniki tolikokrat in tako goreče opevali kot maj. V maju vse zeleni in cveti: drevesa, travniki, vrtovi in ljubezen. V cvetju in zelenju odeta narava zbuja tudi v človeku praznično razpoloženje. Najlepši mesec leta menda zato začenjamo s praznikom. Že od leta 1890 je 1. maj delavski praznik — od osvoboditve dalje ga praznujemo nadvse slavnostno. Obeležen je tudi s krajšimi, ali daljšimi počitnicami. Dnevi oddiha naj bodo dnevi sprostitev in sprememb. Vsa narava je kot čudovita kitara polna lepih melodij. Prisluhnjimo jim! Vzemimo si čas zase in za lepote okoli nas. Maj res pride vsako leto, a morda smo jih užili le malo. Naj bo letošnji lep, poln doživetij, kot tisti najlepši, ki nam je ostal v spominu.

Vremenski pregovori

Če je majnika lepo,
je dobro za kruh in seno.

Če Pankraca (12. 5.) sonce peče,
sladko vince v klet poteče.

Če je na Urbana (25. 5.) dan lepo, rado suši se poleti seno.

Če sušec suši,
traven deži,
pa naj hladi,
kmetu se dobro godi.

Po Sv. Servati (13. 5.)
ni mraza se bati.

Ali že veste?

Znana ameriška revija *Readers Digest* je priobčila zbirko nesmrtnih napak, ki so jih ljudje vedno delali in jih delajo še danes.

Te napake so:

1. **prepričanje, da je nekaj nemogoče zato, ker mi tistega ne moremo doseči.**

2. **zahteva, da drugi mislijo enak, kot mi.**

3. **prepričanje, da ima lahko nekdo uspeh v življenju na račun drugih.**

4. **navada, da zabavljamo čez tisto, česar ne moremo spremeniti.**

5. **ravnodušnost, da si ne prizadevamo za lastno izobrazbo in oblikovanje.**

Te napake je našel rimski pisatelj in govornik Mark Julij Cezar.

Če imamo malo znanja iz zgodovine, ugotovimo, da je bilo to napisano pred več, kot dva tisoč leti. Priznajmo pa, da zveni tako, kot bi jih našteval kak sodobni pedagog!

Znate nositi obleke?

Obleka mora biti del tebe, ne nekaj nate potegnjenega. Obleka, ki je ne ožari tvoja osebnost je samo skrojena čunja, nič več. Ne, ni dovolj lepa obleka, ni dovolj najboljše šivilja. Treba je znati obleko nositi. Ali si maneken v službi čunji, ali osebnost, ki oblikuje obleko. Vidiš ljudi, ki so oblečeni v zadnji krik móde, a so kot lutke v izložbi. Pa, gledaš dekle, ali ženo, mlado pa tudi starejšo, ki se oblači skromno a te vselej pritegne. Dvoje kril, tri bluže, dve rutki — zadosti. Vsak dan, vsak hip ti je nova, ker vsak njen gib daje blagu nove oblike, novo enkratno odličnost. Obleka naj bi 'bila znamenje naše samostojnosti, zato moti, kadar smo vsi po vrsti napravljeni po enem kopitu. Pridejo kratka krila, pretirano ozka, ali pretirano nabrana, brž si jih vsi omislamo. Široke hlače do sredine meč, drzni vzorci, podložena ramena, vse to je lahko zelo

moderno — je pa malo verjetno, da nam vsem tudi pristaja. Tudi letošnji zelo veliki cvetlični vzorci za poletne obleke niso za vse. Marsikatera med nami bo videti bolj privlačna v obleki z »nemodernim«
drobnim, ali enobarvnim vzorcem.

Šale

V kozmetičnem salonu:

Ali vaša krema res odpravlja gube z obraza? Odlično vprašanje! Naša krema je tako dobra, da je neki kupec z njo izravnal stlačeno avtomobilsko pločevino po trčenju pa ne bi zravnila vaših gub!

Razbito okno

Lojze je v šoli razbil okno. »Ali veš, kaj bi zdaj zaslužil?« se jezi učitelj. »Tovariš«, reče Lojze, »v šolo ne hodim zato, da bi kaj zaslužil, ampak da bi se česa naučil.«

Vse je le v srcu

Z lepim vedenjem je tako kot z lepim govorjem; ni ga, če ni iz srca. Ni se ga mogoče naučiti iz knjig. Veliko je zelo šolanih ljudi, ki natanko vedo vsa slovnična pravila ter vsa pravila bontona pa govore surovo, oblastno, z vrha, brez spoštovanja do tistih, kim ji govore. Spomnila sem se na Cankarjeve besede »o strašnem besednem uboštvo, ki je razlito kot umazano morje po vsi naši mili domovini...«

Pri nas ni nikjer ne duše, ne srca; vse javno in zasebno življenje je udušeno v smešnih malenkostih in pogledih...« Prav je samo, če govoriš iskreno, iz srca pa čeprav ne po pravilih. Svobodni smo in v svobodi smo vsi enaki — obnašajmo se tako!

kra Mali oglasi Iskra Iskra

Stadler peresa, komplet 9 komadov, še nerabljena, prodam. Cena 1,4 mio din. Telefon: 572-331, int 704 — Malic.

Prodaj jadralno desko D2, trapez in obleko za jadranje št. 48. Informacije na tel. št. 573-215 int. 401.

DO Kibernetika

Poletno smučarsko prvenstvo in pohod od Češke koč

Komisija za šport in rekreacijo DO KIBERNETIKA in Planinska sekcija DO ISKRA Kranj vabita v soboto 8. junija na poletno smučarsko prvenstvo v VSL in planinski pohod do Češke koč, kjer bo tekmovalje ob 11. uri. Avtobus bo imel odhod ob 7. uri izpred hotela Creina, peljal pa bo do tovarne žičnice, ki nas bo olajšala za prtljago. Tako bo slabi dve uri hoje primerne tudi za planince-začetnike. Po tekmovalju in malici bo razglasitev rezultatov in podelitev priznanj družinam-pohodnikom.

Tekmovalci bodo razdeljeni v naslednje skupine:

ženske A: do 30 let

ženske B: nad 30 let

moški A: do 30 let

moški B: od 30 do 40 let

moški C: nad 40 let

fantje do 15 let (brez kat.)

dekleta do 15 let (brez kat.)

Prijave zbirajo športni referenti po TOZD in DO (Kožar, Nadišar, Zupan) do srede 5. junija. Samoprispevek bo 300 din (vožnja, žičnica, enolončnica)

Smučarji in planinci
Navsvidenjel!

Turni smuk za Cmirom

PD Iskra bo prihodnji konec tedna organiziralo XI. Juletov turni smuk za Cmirom. Iz Ljubljane se bomo odpeljali v soboto, 8. junija ob 6. uri izpred gostišča Jelen v Vižmarjih. S posebnim avtobusom se bomo peljali do Turkove planine v Vratih. Od tam bomo peš krenili mimo Staničeve koč do Kredarice, kjer bomo prenočili. Hoje bo približno 6 ur.

Izlet je primeren tudi za planince, ki ne smučajo, pa so dobro kondicijsko pripravljene.

Za varnost udeležencev bo poskrbel gorski reševalec Zvone Korenčan. Vsak udeleženeec turnega smuka bo prejel spominsko značko, posvečeno gorniku Juletu Stojanu.

Prijave sprejema vodja izleta Breda Jančar po telefonu 572-331 int. 614.

Iskra Križanka Iskra Iskra Iskra Iskra

Iskra Telematika

Igre brez meja v Kranju

					SKRA	HROŠČ GLAVAC	IGRALEC TAROKA	OPERNI SPEV	UPORABA	ORGAN VIDA	STRUPEN POSMEH	TINE LOGAR
PRILET-NOST												
PUŠČAV-SKI RIS MILAN TOME												HUMORIST. MILČINSKI JEZEK
BESTAVIL RUDI MURN	AMER. FILM IGRAJKA (PATRICIA)	VULKAN NA SICILIJU	DEL TENISKE IGRE	ILION SKABIES GARJE					KOTAR FRANC ZAVARJENO MESTO			
ŠKOTSKO JEZERO ZNANO PO POŠASTI						LUKA V IZRAELU			DARILO ZAVARJE-NO MESTO			
HLAPLJIVA TEKOCINA ZA NARKOZO					BISMUT RADIJ		POSODA ZA CVETJE					
ZVEZDA V SKOR-PIJONU							KONEC MOLTIVE					
LANTAN						SLOV. EKONO-MIST		ZGORNJI SKLEP				

Mladina Iskre Telematike bo v soboto, 8. junija 1985 organizirala srečanje mladincev iz Iskre Trbovlje, Iskre Kibernetike, Iskre Električna orodja, Save in iz Iskre Telematike. Srečanje bo tekmovalnega značaja, saj se bodo mladinci pomerili v različnih igrah v znanem slogu še bolj znanih Iger brez meja.

Med posameznimi igrami bo program izpolnjen z raznimi skeči in humorjem. Igre same bodo zanimive, saj so sestavljene tako, da bo med tekmovaljem veliko smeha. Sistem tekmovalja bo tak, da bo med vsako igro ena ekipa prosta in bo takrat tekmovala v »rdeči niti«. V zadnji igri pa bodo tekmovalce vse.

Točkovanje bo enostavno: zmagovalna ekipa dobi 4 točke, drugouvrščena 3, tretja 2, četrta pa 1 točko. Vsaka ekipa bo imela na voljo enega »džolija«, s katerim bo točke v eni igri lahko podvojila. Vsako ekipo bo sestavljalo 10 tekmovalcev in tekmovalk.

Igre bodo torej 8. junija dopoldan na stadionu Stanka Mlakarja v Kranju. Vstopnine ne bo!

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva Iskra — SOZD elektrokovinske industrije — Ljubljana. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika Miloš Pavlica, odgovorni urednik Dušan Željenzov, tehnični urednik Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. — Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23/4, telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: ČTP Pravica — Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.

Iskra